

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 4 april 1895, kl. 4 e. m.

Särskilda utskottets n:o 2 utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete samt afgifna motioner i ämnet.

Till förberedande handläggning har särskilda utskottet fått emot-taga en af Kongl. Maj:t den 14 sistlidne januari till Riksdagen aflåten proposition, n:o 22, så lydande:

»Under åberopande af bifogade statsrådsprotokoll öfver civilärenden, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga närlagda förslag till lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete.»

Det till denna proposition fogade lagförslag har följande lydelse:

“Förslag till Lag

angående

försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete.

§ 1.

I ändamål att pension vid varaktig oförmåga till arbete må varda de här nedan i § 2 nämnde arbetstagare beredd, skola dessa, män och

qvinnor, från det de fyllt aderton år försäkras enligt de närmare bestämmelserna i denna lag.

Varaktig oförmåga till arbete skall anses vara för handen hos den, som befinnes till följd af ålderdom, kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller lyte vara ur stånd att genom sådant arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter, vidare sig försörja, eller som fyllt sjuttio år.

§ 2.

Mom. 1. Arbetstagare, hvilka enligt denna lag skola försäkras, äro hos arbetsgifvare anstälde:

1) arbetare, gesäller, lärlingar, tjenstehjon, statkarlar samt andra, hvilka i fråga om anställningen äro med dem jemförliga;

2) biträden vid utöfvande af handel, näring eller yrke, hvilka icke afses i 1), samt arbetsförmän (verkmästare, inspektorer, rättare o. d.), derest aflöningen ej uppgår till ett tusen åttahundra kronor, för år räknadt.

Mom. 2. Såsom med försäkringspligt förenad anställning skall jemväl anses tillfällig sysselsättning, derest arbetstagaren varit under alla söckendagar i en kalendervecka hos samma arbetsgifvare sysselsatt.

§ 3.

Är gift man försäkrad enligt denna lag, skall hustrun, äfven om hon icke sjelf är enligt § 2 försäkringspliktig, ändock anses försäkrad och sålunda vara berättigad att, enligt hvad här nedan närmare stadgas, åtnjuta pension vid varaktig oförmåga till arbete.

§ 4.

Försäkringen omfattar ej i statens eller kommuns tjenst anstälde tjenstemän eller betjente; ej befälhafvare eller besättning å fartyg; ej dem, som för sin anställning icke åtnjuta annan ersättning än fri bostad eller fritt underhåll eller båda dessa förmåner; ej heller dem, som uppenbarligen äro till arbete varaktigt oförmögne.

Försäkringen omfattar ej heller dem, som, då denna lag träder i kraft, fyllt fyrtio år; dock gälle i fråga om försäkrad mans hustru stadgandet i § 3 oberoende af hustruns ålder.

På Konungens pröfning ankomme, om och under hvilka vilkor medlem af pensions- eller lifränteanstalt må kunna från försäkring enligt denna lag undantagas.

§ 5.

De försäkrade indelas i tre pensionsklasser, hvilka omfatta:

Första pensionsklassen: män, hvilkas kontanta aflöning för vecka uppgår till tio kronor eller derutöver;

Andra pensionsklassen: män, hvilkas kontanta aflöning för vecka ej uppgår till tio kronor; samt

Tredje pensionsklassen: qvinnor.

§ 6.

För hvarje kalendervecka, under hvilken med försäkringspligt förenad anställning egt rum, skall pensionsavgift erläggas:

inom första pensionsklassen med fyrtio öre;

inom andra pensionsklassen med tjugufem öre; och

inom tredje pensionsklassen med femton öre.

För den, som åtnjuter pension enligt denna lag, skall, ändå att han innehar med försäkringspligt förenad anställning, pensionsavgift ej erläggas.

§ 7.

Blifver den, som innehar med försäkringspligt förenad anställning, på grund af sjukdom till arbete oförmögen, vare han, derest pensionsavgifter derförinnan erlagts för tillhoppa minst tvåhundra sextio veckor, samt sjukdomen icke ådragits uppsåtligen eller vid föröfvandet af brott, därför straff blifvit af domstol honom ådömdt, berättigad att för hvarje hel kalendervecka, oförmågan varat, dock ej utöfver ett år, få pensionsavgift sig tillgodoräknad såsom om den blifvit för honom erlagd. För män skall dervid beräkning ske efter andra pensionsklassen.

§ 8.

Är försäkrad man gift och är ej hustrun på grund af egen anställning försäkringspliktig, skola de under äktenskapet för mannen erlagda eller honom enligt § 7 tillgodoräknade pensionsavgifter anses såsom erlagda jemväl för hustrun, dock ej i annan klass än den tredje.

§ 9.

Mom. 1. De i § 6 omförmälda afgifter skola gäldas af arbetstagaren och arbetsgifvaren sålunda, att arbetstagaren bidrager med tjugufem öre i första, femton öre i andra och tio öre i tredje pensionsklassen och arbetsgifvaren med återstoden, eller således med femton öre i första, tio öre i andra och fem öre i tredje pensionsklassen.

Mom. 2. Arbetsgifvare, hvilken för ett år icke påförts annan bevilning än antingen för fastighet till värde af högst tre tusen kronor eller för inkomst af kapital och arbete, uppgående till högst åttahundra kronor, må ega att af statsmedel återbekomma hvad på hans andel belöper af de pensionsavgifter, som han visar hafva blifvit erlagda för en hvar under samma år hos honom anställd arbetstagare, derest anmälan derom göres hos den i § 24 omförmälda pensionsnämnd i orten senast inom två år efter utgången af det år, under hvilket avgifterna blifvit erlagda.

Såsom bevis om erlagda pensionsavgifter skall godkännas intyg derom, utfärdadt, i enlighet med fastställt formulär, i stad af magistrat eller kyrkoherde och å landet af kronofogden eller länsmannen i orten, kyrkoherden i församlingen eller kommunalstämmans eller kommunalnämndens ordförande eller ock, såväl i stad som å landet, af två män, hvilkas trovärdighet blifvit vitsordad af sådan myndighet eller person, som, enligt hvad nu är sagdt, sjelf eger utfärda dylikt intyg.

§ 10.

För det i § 11 angifna ändamål skall en hvar försäkringspliktig arbetstagare vara försedd med en pensionsbok enligt fastställt formulär.

Dylika pensionsböcker skola tillhandahållas allmänheten till pris, som af Konungen bestämmes.

§ 11.

De i § 6 stadgade pensionsavgifter skola erläggas genom infästade af pensionsmärken i den försäkrades pensionsbok, i hvilken jemväl skall införas intyg om de pensionsavgifter, som enligt § 7 skola den försäkrade tillgodoräknas.

§ 12.

Mom. 1. Pensionsmärken, hvarom i § 11 förmäles, skola genom statsverkets försorg tillhandahållas allmänheten emot erläggande af dem åsatta värden och skola vara försedda med beteckning för det år, under hvilket de utgifvits. Ej må under något år andra pensionsmärken från statsverket utgifvas än de, som bära det årets beteckning.

Mom. 2. Pensionsmärken för ett år må ej användas till erläggande af pensionsafgifter för anställning, som egt rum längre tid tillbaka än under nästföregående kalenderår.

§ 13.

Mom. 1. Det åligger arbetsgifvare att anskaffa pensionsmärken och senast, då aflöning utbetalas till arbetstagaren, ombesörja att pensionsmärken varda till behörigt belopp i arbetstagarens pensionsbok infästa samt makulerade genom påteckning enligt fastställt formulär. Af de sålunda infästa pensionsmärkenas belopp skola arbetsgifvaren och arbetstagaren vidkännas hvar för sig den andel, som det enligt § 9 mom. 1 åligger honom att gälda.

Mom. 2. Genom arbetsgifvarens försorg skall pensionsbok senast, då pensionsmärke första gången i densamma infästes, förses med anteckning om den försäkrades fullständiga namn, födelse-år och dag samt födelse- och boningsort. Är arbetstagaren ej med pensionsbok försedd, skall sådan på hans bekostnad af arbetsgifvaren anskaffas.

§ 14.

Har pensionsbok blifvit med pensionsmärken fullsatt eller eljest för sitt ändamål obrukbar, eller har pensionsbok förkommit, skall ny pensionsbok på den försäkrades bekostnad anskaffas och deri, på anmälan hos pensionsnämnden, införas intyg om de pensionsafgifter, som kunna visas hafva blifvit för den försäkrade inom de särskilda pensionsklasserna erlagda eller honom enligt § 7 tillgodoräknade.

Pensionsbok, som af anledning nu är sagd blifvit till pensionsnämndingifven, skall af nämnden insändas till den i § 24 nämnda pensionsstyrelse för att der förvaras under tid, som varder af Konungen bestämd.

§ 15.

Försäkrad, för hvilken pensionsavgifter ej erlagts för inalles tvåhundra sextio veckor då han fyller femtio år, vare från försäkringen skild; dock eger sådan person rätt att återbekomma det belopp, hvarmed han, jemlikt § 9 mom. 1, till de för honom erlagda pensionsavgifter bidragit, derest anmälan derom göres hos pensionsnämnden i orten inom två år från det han uppnått sagda ålder.

Rätt till återbekommande af pensionsavgifter tillkommer ej den, som är å utrikes ort bosatt.

§ 16.

Den, som varit försäkrad under minst tvåhundra sextio veckor, eger att äfven derefter, ändå att han icke innehar med försäkringspligt förenad anställning, fortsätta försäkringen genom att erlagga de i § 6 stadgade avgifter, dock man endast i andra och qvinna i tredje pensionsklassen. Vid sådant fortsättande af försäkringen skola de avgifter, som för gift man erläggas, icke gälla för hans hustru.

§ 17.

Mom. 1. För åtnjutande af rätt till pension erfordras, förutom att varaktig oförmåga till arbete är för handen, att pensionsavgifter blifvit erlagda för minst tvåhundra sextio veckor, oberoende af kortare eller längre afbrott i försäkringstiden.

Mom. 2. Är varaktig oförmåga till arbete orsakad af olycksfall, som inträffat under tid, då med försäkringspligt förenad anställning af den försäkrade innehades, vare den försäkrade berättigad till pension, ändå att pensionsavgifter icke blifvit för tvåhundra sextio veckor erlagda.

Mom. 3. Har i det fall, som i § 7 afses, sjukdomen fortgått ett år, må den försäkrade åtnjuta pension för den tid, oförmågan till arbete derutöfver varar.

§ 18.

Pension skall för år utgå med ett belopp af femtio kronor med tillägg af: för hvarje vecka, för hvilken pensionsavgift blifvit erlagd eller enligt § 7 tillgodoräknad,

tio öre i första pensionsklassen;
fem öre i andra pensionsklassen; och
två öre i tredje pensionsklassen.

Skall pension utgå enligt § 17 mom. 2, beräknas densamma såsom om pensionsavgifter blifvit för tvåhundra sextio veckor erlagda, dervid de pensionsavgifter, som sålunda tillgodoräknas manlig försäkrad, anses erlagda inom andra pensionsklassen.

§ 19.

Då försäkrad man aflider, skall, derest pensionsavgifter för minst tvåhundra sextio veckor blifvit för honom erlagda, uppfostringshjälp utgå för hvarje efterlevande minderårigt äkta barn med trettio kronor för år, intill dess barnet uppnått femton års ålder.

Har dödsfallet orsakats af olycksfall, som i § 17 mom. 2 säges, skall dylik uppfostringshjälp utgå, ändå att pensionsavgifter ej blifvit för tvåhundra sextio veckor erlagda.

§ 20.

Har försäkrad uppsåtligen ådragit sig varaktig oförmåga till arbete, vare hans rätt till pension förverkad.

Har försäkrad gift man af anledning, som nu är sagd, förverkat rätt till pension, må sådant ej inverka på den rätt, hustrun eljest tillkommer, eller den förmån, som enligt § 19 är tillförsäkrad hans barn.

§ 21.

Flyttar någon, som är berättigad till pension enligt denna lag, ur riket, eger han ej uppbära pension för tid, under hvilken han är å utrikes ort bosatt.

Ej heller utgår pension för tid, under hvilken pensionsberättigad undergår frihetsstraff, som ej understiger en månad, eller är å tvångsarbetsanstalt intagen.

§ 22.

Befinnes någon, som fått pension sig beviljad, icke längre vara till arbete varaktigt oförmögen, må pensionen indragas.

§ 23.

Mom. 1. Pension utgår till försäkrad från den dag, varaktig oförmåga till arbete inträddt, hvilket, då annat förhållande ej visas, anses hafva skett den dag, pensionen sökes. Uppfostringshjälp utgår från den dag, fadern affidit.

Mom. 2. Pension upphör med utgången af den månad, under hvilken pensionstagaren affidit eller pensions indragning beslutats. Uppfostringshjälp upphör med utgången af den månad, under hvilken barnet fyllt femton år eller affidit.

§ 24.

Ärenden rörande den försäkring, hvarom i denna lag stadgas, skola handläggas af en för hela riket gemensam pensionsstyrelse samt af särskilda pensionsnämnder i orterna.

Pensionsstyrelsens organisation och sättet för dess verksamhet bestämmas af Konungen.

§ 25.

Mom. 1. Hvarje socken å landet samt hvarje stad eller köping, som har egen kommunalförvaltning, utgör ett pensionsdistrikt.

Hafva två eller flera socknar på landet eller lands- och stadskommun gemensam kommunalförvaltning, skola de samfäldt såsom ett pensionsdistrikt anses.

Mom. 2. Två socknar inom samma län må ock, ändå att de hafva hvar för sig egen kommunalförvaltning, förena sig att för viss tid eller tillsvidare utgöra ett pensionsdistrikt. Beslut härom skall tillika innehålla bestämmelse om antalet ledamöter i pensionsnämnden samt om grunderna för fördelningen socknarna emellan af de i §§ 30 och 36 omnämnda kostnader.

Mom. 3. Der på grund af kommuns vidsträckthet eller folkmängd eller andra förhållanden så pröfvas lämpligt, må kommun fördela sig i två eller flera pensionsdistrikt. Beslut om sådan fördelning äfvensom om upphäfvande eller förändring deraf fattas, å landet af kommunalstämma och i stad af stadsfullmäktige eller, der sådana ej finnas, af allmän rådstuga.

Mom. 4. Beslut, hvarom i mom. 2 och 3 förmäles, skall underställas Konungens befallningshafvande, som eger att detsamma antingen oförändradt fastställa eller ock ogilla.

§ 26.

För hvarje pensionsdistrikt skall finnas en pensionsnämnd, bestående af en ordförande och ett jemnt antal ledamöter, minst fyra; dock må, med hänsyn till pensionsdistriktets omfattning och folkmängd, ledamöternas antal kunna inskränkas till två, derest sådan inskränkning beslutas, å landet af kommunalstämma och i stad af stadsfullmäktige eller, der sådana ej finnas, af allmän rådstuga samt beslutet varder af Konungens befallningshafvande godkänt.

§ 27.

Ordförande i pensionsnämnd och suppleant för honom förordnas af Konungens befallningshafvande för fyra år i sänder.

Uppgift å ordförandens och suppleantens namn och bostad skall till pensionsstyrelsen insändas samt i länskungörelserna införas.

Ledamöterna i pensionsnämnd jemte ett lika antal suppleanter för dem väljas hvarje gång för fyra år, å landet af kommunalstämma och i stad af stadsfullmäktige eller, der sådana ej finnas, af allmän rådstuga; skolande dervid iakttagas dels att halfva antalet ledamöter och deras suppleanter utses bland arbetsgifvare samt halfva antalet bland försäkringspligtige arbetstagare, dels ock att hvarje röstande har en röst. Äro två socknar enligt § 25 mom. 2 förenade till ett pensionsdistrikt, väljas lika många arbetsgifvare och arbetstagare af hvardera socknen. Der icke ledamöternas antal är inskränkt till två, skall halfva antalet af de utsedde ledamöterna, deraf lika många arbetsgifvare och arbetstagare, samt halfva antalet af suppleanterna, jemväl lika många arbetsgifvare och arbetstagare, afgå efter lottning vid slutet af andra året, från det denna lag vunnit tillämpning. Afgår ledamot eller suppleant under den för honom bestämda tjänstgöringstid, anställs fyllnadsval; och bör den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den afgångne återstår.

Sedan val af ledamot eller suppleant i pensionsnämnd egt rum, har valförrättaren att om den valdes namn och bostad ofördröjligen underrätta pensionsnämndens ordförande.

§ 28.

Ordförande eller ordförandes suppleant samt ledamot eller ledamots suppleant i pensionsnämnd må endast den vara, som är i kommunen

eller distriktet boende och som råder öfver sig och sitt gods samt är i besittning af medborgerligt förtroende.

Ej må annan, som blifvit förordnad till ordförande i pensionsnämnd eller suppleant för honom eller vald till ledamot eller ledamots suppleant, kunna uppdraget sig afsäga än: embets- eller tjänsteman, som af sin befattning är hindrad att uppdraget fullgöra; den, som under de fyra sistförflutna åren tjenstgjort såsom ordförande, ledamot eller suppleant i pensionsnämnd; den, som uppnått sextio års ålder; samt den, som eljest uppgifver förhinder, som, i fråga om ordförande och suppleant för honom, af Konungens befallningshafvande och eljest af vederbörande kommunalstämma, stadsfullmäktige eller allmän rådstuga godkännes.

§ 29.

Pensionsnämnd har, förutom att i allmänhet öfvervaka det stadgandena i denna lag inom pensionsdistriktet efterlevas,

1. att afgöra uppkommande frågor, huruvida arbetstagare skall enligt denna lag försäkras eller icke, samt om hvem som skall såsom arbetsgifvare rätteligen anses;

2. att afgöra, huruvida pensionsavgifter skola enligt § 7 försäkrad tillgodoräknas, samt ombesörja införandet i den försäkrades pensionsbok af de i §§ 11 och 14 omförmälta intyg;

3. att äfven eljest, då sådant begäres, granska pensionsbok äfvensom att, på begäran af hustru, meddela intyg om de pensionsavgifter, som enligt § 8 skola anses vara för henne erlagda;

4. att i anledning af gjorda ansökningar om pension eller uppfostringshjelp äfvensom i fråga om indragning af pension förfara på sätt i §§ 42, 43 och 44 stadgas; samt

5. att i öfrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som pensionsnämnder af Konungen meddelas.

§ 30.

Pensionsnämnd sammankommer till ordinarie sammanträde minst en gång hvar tredje månad å tid och ställe, nämnden bestämmer. Dessutom må, der sådant är nödigt, extra sammanträde hållas. Till extra sammanträde kallas ledamöterna af ordföranden. Tid och ställe för sammanträde låte ordföranden kungöra i kyrkan minst fjorton dagar före sammanträdet; hvarjemte sådant ombud, som i § 52 omförmäles, skall om sammanträdet genom ordförandens försorg i god tid derförinnan underrättas.

Ordföranden och ledamöterna skola för sin inställelse vid sammanträdena af kommunen åtnjuta ersättning till belopp, som af kommunen bestämmes, och som ej må sättas lägre för hvarje sammanträde än till fem kronor för ordföranden och en krona 50 öre för ledamot.

Der två socknar äro förenade till ett pensionsdistrikt enligt § 25 mom. 2, gälle i fråga om ersättningens fördelning socknarne emellan hvad som är stadgadt i det uti nämnda lagrum omförmälta beslut.

§ 31.

Pensionsnämnd må ärende ej handlägga, der icke, förutom ordföranden, minst två ledamöter, deraf en arbetsgifvare och en arbetstagare, äro tillstädes.

§ 32.

Inträffar för ordförande eller ledamot sådant hinder, att han ej kan vid sammanträde sig inställa, åligger det honom att derom ofördröjligen underrätta, ordföranden sin suppleant samt ledamot vederbörande suppleant; och vare sålunda underrättad suppleant skyldig att utan vidare kallelse sig infinna.

§ 33.

Ordförande, ledamot eller vederbörligen kallad suppleant, som utan af pensionsnämnden godkändt förhinder från nämndens sammanträde sig afhåller, äfvensom ordförande eller ledamot, hvilken vid inträffadt förhinder uraktlåter att underrätta suppleant, på sätt i § 32 föreskrifves, skall böta, ordföranden eller hans suppleant tjugufem kronor samt ledamot eller hans suppleant fem kronor. Derest sammanträdet i anseende till de närvarande ledamöternas fåtalighet måste inställas eller upplösas, böte ledamot eller suppleant dubbelt.

§ 34.

Å pensionsnämnds ordinarie sammanträde skola till pröfning företagas de sedan näst föregående ordinarie sammanträde inkomna ärenden, som ej blifvit å extra sammanträde deremellan slutligen afgjorda; och skall ärende, ehvad det å ordinarie eller extra sammanträde till behandling företages, genast afgöras, der icke nämnden för vederböran-

des hörande eller eljest i följd af särskilda omständigheter skulle finna uppskof oundgängligen erfordras. Dock skall i sådant fall ärendet bringas till slut sist å näst derpå följande ordinarie sammanträde.

§ 35.

Omröstning i pensionsnämnd sker öppet, och tillkommer hvarje röstande en röst. Äro rösterna lika delade, gälle den mening, ordföranden biträder.

§ 36.

Pensionsnämnds ordförande åligger att öfver gjorda framställningar och inkomna ansökningar hålla register enligt fastställt formulär. Han förer protokoll vid nämndens sammanträden eller är för dess ordentliga förande ansvarig, ombesörjer skriftvexlingen, emottager alla till nämnden ställda skrivelser och framställningar samt vårdar nämndens handlingar, allt utan annan ersättning, utöfver hvad honom enligt § 30 tillkommer, än godtgörelse för skrifmaterialier, postporto samt skrifvare- och räkenskapshjelp, hvilken godtgörelse skall af kommunen gäldas.

Der två socknar äro förenade till ett pensionsdistrikt enligt § 25 mom. 2, gälle i fråga om ersättningens fördelning socknarne emellan hvad som är stadgadt i det uti nämnda lagrum omförmälta beslut.

§ 37.

I det i § 36 omförmälta register skall ordföranden anteckna hvad som beträffande hvarje ärende af pensionsnämnden beslutas, hvarvid särskildt skall iakttagas, dels att för ärende, som tillika upptages i protokollet, hänvisning till detta skall ske, dels ock att, då intyg, hvarom i § 29 punkterna 2 och 3 omförmäles, införes i pensionsbok eller eljest meddelas, i registret göres sådan anteckning, att deraf må framgå antalet veckor, för hvilka pensionsafgifter sammanlagdt blifvit för den försäkrade inom de särskilda klasserna erlagda eller honom enligt § 7 tillgodoräknade under hela den tid, han varit försäkrad, äfvensom antalet veckor, för hvilka pensionsafgifter skola enligt § 8 anses vara för hustru erlagda.

§ 38.

Protokollet skall innehålla uppgift å de vid sammanträdet närvarande ledamöterna af pensionsnämnden samt i korthet angifva dels

de ärenden, om hvilka icke kan erhållas tillräcklig upplysning genom anteckningarna i registret, dels ock i de fall, då omröstning inom nämnden egt rum, huru denna utfallit. Ärende angående beviljande af pension eller uppfostringshjälp eller pensions indragning äfvensom angående återbekommande af pensionsafgifter skall alltid i protokollet upptagas.

En hvar, som det åstundar, eger att af protokollet taga afskrift.

§ 39.

Registret och protokollet för hvarje sammanträde skola genast justeras; dock kan pensionsnämnd, som består af flera än två ledamöter, särskildt för hvarje gång uppdraga åt två ledamöter att jemte ordföranden justeringen verkställa sist inom åtta dagar efter sammanträdet slut.

Sedan registret och protokollet för sammanträdet justerats, åligger det ordföranden att ofördröjligen till vederbörandes kännedom anslå utdrag af registret å förut kungjordt ställe.

§ 40.

Framställning om vidtagande af åtgärd, som på pensionsnämnd ankommer, göres i fråga om ärende, som i § 29 punkten 1 säges, hos ordföranden för nämnden i arbetsorten och eljest hos ordföranden för nämnden i det pensionsdistrikt, der sökanden vistas. Sådan framställning må jemväl göras vid pensionsnämndens sammanträde. Ansökning om pension eller uppfostringshjälp samt om återbekommande af pensionsafgifter skall göras skriftligen.

§ 41.

Vid ansökning om pension skola fogas följande handlingar, nemligen:

1) prestbevis angående sökandens ålder samt, i fråga om pension åt hustru på grund af mannens försäkring, angående den tid, äktenskapet varat;

2) läkareintyg angående sökandens helsotillstånd, eller, å landet, der anskaffande af läkareintyg skulle vara förenadt med synnerliga svårigheter, intyg af två trovärdige, af nämnden kände män, hvilka

äro inom distriktet boende; skolande intyget, ehvad det utfärdas af läkare eller annorledes, tillika innehålla uppgift, huruvida sökanden må anses vara till arbete varaktigt oförmögen på sätt i § 1 säges; samt

3) de handlingar i öfrigt, som erfordras till utredande af sökandens pensionsrätt.

Har sökanden fyllt sjuttio år, är sådant intyg, som i punkt 2) omnämnes, ej erforderligt.

§ 42.

Är ansökning gjord om pension och finner pensionsnämnden ansökningen ej böra afslås, skall nämnden pröfva rättigheten af de pensionsavgifter, hvilka ej förut blifvit af pensionsnämnd granskade, samt på grund häraf, återopade handlingar och för nämnden kända förhållanden fatta beslut angående den pension, som må sökanden tillkomma.

Sedan den i § 45 stadgade besvärstid gått till ända, skall beslutet jemte utdrag af nämndens protokoll samt de till ärendet hörande handlingarna af ordföranden insändas till pensionsstyrelsen, som har att beslutet pröfva. Beviljas pension, skall pensionsstyrelsen derå utfärda pensionsbref, som genom pensionsnämndens försorg tillställas pensionstagaren.

§ 43.

Då fråga väckts om indragning af pension, skall pensionsnämnden gifva pensionstagaren tillfälle att i ärendet sig yttra samt efter utgången af för sådant ändamål förelagd tid insända handlingarna i ärendet jemte eget yttrande till pensionsstyrelsen, som har att deri fatta beslut.

§ 44.

Vid ansökning om uppfostringshjälp skola fogas:

1) prestbevis angående dagen för dödsfallet samt barnets ålder och börd; och

2) de handlingar i öfrigt, som erfordras till utredande af rättigheten till uppfostringshjälp.

Vid behandling af dylik ansökning skola bestämmelserna i § 42 i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

§ 45.

Ändring i pensionsnämnds beslut må af den, hvilkens rätt är af beslutet beroende, samt af sådant pensionsstyrelsens ombud, som i § 52 omförmäles, sökas hos pensionsstyrelsen genom besvär, hvilka skola till pensionsnämndens ordförande ingifvas eller i betaldt bref med allmänna posten vara till denne inkomna sist å trettionde dagen efter beslutets meddelande, den dagen oräknad, då sådant skedde.

Till ordföranden inkomna besvär skola af denne efter besvärstidens utgång, jemte utdrag af nämndens protokoll eller register samt de till ärendet hörande handlingar, äfvensom, der sådant finnes erforderligt, yttrande af nämnden, ofördröjligen till pensionsstyrelsen insändas.

Ordförande ege ock att öfver nämndens beslut anföra besvär hos pensionsstyrelsen inom tid, som här ofvan är stadgad.

§ 46.

I pensionsstyrelsens beslut må ändring sökas hos Konungen senast före klockan tolf å sextionde dagen efter delfäendet, dagen, då detta skedde, likväl oräknad.

§ 47.

Utbetalning af pension eller uppfostringshjälp verkställas å postanstalten i den ort, der pensionstagaren eller den uppfostringshjälpen tillkommer vistades, då ansökning om pension eller uppfostringshjälp gjordes, derest icke i ansökningen uppgifvits annan postanstalt. Anvisning å den postanstalt, der utbetalningen sker, skall i pensionsbrevet eller, i fråga om uppfostringshjälp, motsvarande handling lemnas. Afflyttar pensionstagare eller den uppfostringshjälpen tillkommer till annan ort, eller önskar sådan person eljest pensionens eller uppfostringshjälpen utbetalande å annan än förut angifven postanstalt, må, på ansökning hos pensionsstyrelsen, anvisning meddelas om utbetalningens verkställande å annan postanstalt.

Pension eller uppfostringshjälp må lyftas för hvarje kalendermånad efter ingången af derpå följande månad.

§ 48.

Rätt till pension eller uppfostringshjälp enligt denna lag kan ej öfverlätas och må förty ej för gäld i mät tagas.

§ 49.

Arbetsgivare, som underlåter att fullgöra hvad honom enligt § 13 åligger, straffes med böter från och med fem till och med femtio kronor.

§ 50.

Talan om ådömande af de i § 33 stadgade böter må väckas hos pensionsstyrelsen af ordförande eller ledamot i vederbörande pensionsnämnd äfvensom af pensionsstyrelsens ombud i orten.

Förseelse, som i § 49 omförmäles, åtalas af allmän åklagare vid allmän domstol.

§ 51.

Böter enligt § 33 ingå till den i § 53 omförmälta fond.

Böter, som eljest enligt denna lag ådömas, tillfalla till ena hälften kronan och till andra hälften åklagaren. Saknas tillgång till sådana böters gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

§ 52.

För hvarje pensionsdistrikt skall finnas ett af pensionsstyrelsen förordnad ombud; dock må samma person kunna förordnas till ombud för flera pensionsdistrikt.

Ombuden hafva att tillhandagå pensionsnämnderna med råd och upplysningar samt att i allmänhet öfvervaka försäkringsväsendets rätta handhafvande i orterna; skolande de i öfrigt ställa sig till esterrättelse de särskilda föreskrifter, som varda dem meddelade.

Ombud eger att vid vederbörande pensionsnämnds sammanträden närvara och i öfverläggningarna, men ej i beslutena deltaga.

§ 53.

Pensionsafgifterna skola ingå till en fond, som förvaltas i enlighet med de närmare föreskrifter, som derom utfärdas.

Till nämnda fond skall för hvarje år af statsmedel ingå ett lika stort belopp som sammanlagda beloppet af arbetsgifvarnes andelar i de pensionsafgifter, hvilka för samma år erlagts för försäkrade i första och andra pensionsklasserna. Detta belopp anses utgöra hvad som er-

fordras till bestridande af kostnaden för de i §§ 3 och 19 stadgade förmåner äfvensom till betäckande af den förlust, som för fonden kan uppstå derigenom, att försäkrad för längre eller kortare tid upphör att vara i sådan ställning, som, jemlikt §§ 2 och 3, grundlägger försäkringsförhållande enligt denna lag.

Till samma fond skall jemväl af statsmedel ingå hvad som utöfver ofvan omförmälta afgifter och statsbidrag erfordras till bestridande af kostnaden för upptagande i försäkringen af män och ogifta qvinnor, som, då lagen träder i kraft, befinna sig i en ålder af från och med 18 intill 40 år, äfvensom af hustrur, hvilka, jemlikt § 4, oberoende af deras ålder omfattas af försäkringen.

§ 54.

Mom. 1. Inom fem år efter det lagen trädte i kraft och sedermera minst en gång hvar tionde år skall, efter Konungens bestämmande, anställas en på vetenskaplig sannolikhetsberäkning grundad undersökning, huruvida pensionsavgifterna äro tillräckliga till bestridande af pensioner åt dem, som på grund af bestämmelserna i § 2 derefter inträda i försäkringen. Framgår af denna undersökning behof af förändring i gällande bestämmelser rörande försäkringsvilkoren, må sådan förändring ega rum endast i fråga om pensionernas i § 18 omförmälta tilläggsbelopp och efter af Konung och Riksdag derom fattadt beslut.

Med afseende å dem, som då äro försäkrade, må ändringen endast gälla för de pensionsavgifter, som derefter varda erlagda eller tillgodoräknade.

Mom. 2. I sammanhang med sådan undersökning, som i mom. 1 är nämnd, skall tillika verkställas utredning, huruvida fonden är minst så stor, att den motsvarar kapitalvärdet af alla de utbetalningar, som med dess medel skola bestridas, minskadt med kapitalvärdet af alla påräknade inkomster.

Visar sig härvid brist, skall denna ersättas af statsmedel.

§ 55.

Förutom hvad som enligt §§ 30 och 36 åligger kommunerna att gälda bestridas kostnaderna för försäkringsväsendets förvaltning af staten.

§ 56.

Till erhållande af lifränta vid sådan varaktig oförmåga till arbete, som i § 1 säges, vare det en hvar svensk man eller qvinna, som fyllt

femton år, medgifvet att hos pensionsstyrelsen eller annan myndighet, som af Konungen bestämmes, erhålla försäkring genom erläggande af försäkringsavgifter, hvilkas sammanlagda belopp under ett kalenderår dock icke för någon må öfverstiga etthundra tjugu kronor. Dessa medel må icke ingå till den i § 53 omnämnda fond, utan skola såsom en särskild fond bokföras och förvaltas.

Lifräntas årliga belopp skall utgöra för hvarje erlagd försäkringsavgift en sextiondedel af avgiftens belopp för hvarje helt år, som efter avgiftens erläggande förflyter till dess lifröntan beviljas.

Beträffande försäkring, hvarom i denna § säges, lände i tillämpliga delar till efterrättelse hvad § 54 innehåller om verkställande af undersökning å vissa tider af försäkringsvilkor och fond, om ändring af vilkoren och om godtgörelse med statsmedel af möjligen uppkommen brist.

§ 57.

De närmare föreskrifter, som, utöfver hvad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, utfärdas af Konungen.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1897.»

Förutom den kongl. propositionen hafva till utskottet för förberedande handläggning hänvisats fyra särskilda, i anledning af samma proposition inom Andra Kammaren väckta motioner, uti hvilka yrkas:

i motionen n:o 161, af herr *E. Svensson* från Karlskrona,

»att Riksdagen behagade för sin del besluta sådan ändring uti det af Kongl. Maj:t framlagda förslag till lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete, att derutaf tydligen framgår, att jemväl i statens och kommuns tjänst anstälde arbetare må varda försäkringspligtige och pensionsberättigade»;

i motionen n:o 167, af herr *C. G. Thor m. fl.*,

»att ett tillägg göres till § 24 i oförmälda lag af innehåll, att för försäkringsärendena upprättas ett valdt råd, hvars organisation och befogenhet m. m. bestämmes i lag, stiftad af Riksdagen och Kongl. Maj:t»;

i motionen n:o 168, af herr *A. H. Göthberg m. fl.*,

»att, i händelse en lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete i anslutning till nämnda förslag

af Riksdagen antages, detta må ske med vidtagande af ändringar i nedan nämnda afseenden:

1. att i § 2 mom. 1 ordet 'anstälde' utbytes mot i 'arbetet sysselsatte';

2. att bland försäkringspligtige i § 2 mom. 1 upptages *torpare*, samt att i § 9 införes bestämmelse, att arbetsgifvare-andelen i pensionsafgifter skall för torpare och desses tjenare bestridas af jordegaren för den tid, de äro i hans arbete sysselsatta;

3. att mom. 2 i samma paragraf utgår och ersättes af föreskrift, att försäkringen gäller från och med de försäkringspligtiges inträde i arbetet;

4. att i följd häraf jemte pensionsmärken för vecka äfven må finnas sådana för dag, afsedda för de arbetare, som ej varit sysselsatta hela veckan hos en och samma arbetsgifvare;

5. att i § 4 föreskrifves, att i statens eller kommuns tjenst sysselsatte tjenstemän, betjente eller arbetare under den i § 2 angifna aflöningsgränsen skola utan erläggande af pensionsafgifter af staten eller kommun åtnjuta pension till första klassens i denna lag stadgade belopp, och i öfrigt enligt de i denna lag bestämda grunder, för såvidt de äro tillämpliga, derest ej genom annan förordning eller lagligt gällande beslut lika eller större understöd är dem tillförsäkradt;

6. att i § 9 mom. 1 andra raden ordet 'arbetstagaren' utbytes mot 'arbetsgifvaren' och i fjerde raden 'arbetsgifvaren' mot 'arbetstagaren' eller, om detta ej finnes lämpligt, att pensionsafgifterna delas lika på arbetare och arbetsgifvare;

7. att § 9 mom. 2 ändras derhän, att de arbetsgifvare, som der äro i fråga, ej behöfva utbetala och följaktligen ej heller af staten återkräfvå någon arbetsgifvareandel i pensionsafgifterna, samt att pensionsnämnd må till dessa arbetsgifvare i förskott utlemna pensionsmärken, för hvilka arbetsgifvarne qvartalsvis inbetala arbetstagareandelen;

8. att då § 10 gifver tillfälle att, enligt väl bekanta föredömen, införa ett *faktiskt förlagsmonopol* till vinning för enskilda personer, paragrafen må erhålla följande förändrade lydelse:

För det i § 11 angifna ändamål skall en hvar försäkringspliktig arbetstagare vara försedd med en pensionsbok. Dylika böcker skall det stå en hvar fritt att enligt formulär och till maximipris, som af Konungen bestämmes, och senast sex månader före lagens ikraftträdande kungöras, utgifva och tillhandahålla allmänheten.

9. att i § 15 sådan ändring vidtages, att den försäkrade ej utslutes från försäkringen i det fall, att genom felaktigt förfarande å de enligt § 13 för försäkringsafgifternas erläggande ansvarige arbetsgifvar-

nes sida arbetstagaren ej vid 50 års ålder uppnått det föreskrifna beloppet af erlagda pensionsavgifter;

10. att i § 17 mom. 2 dels efter orden 'olycksfall som' tillägges 'i eller utom arbete', dels sådan ändring vidtages, att under någon tid, t. ex. en månad, efter det med försäkringspligt förenad anställning upphört, pension i följd af olycksfall tillkommer den förut försäkrade;

11. att samma uppfostringshjelp, som enligt § 19 skall tillfalla minderårigt barn, i händelse dess fader är försäkrad och afider, äfven må tillförsäkras minderårigt barn, i händelse dess moder är försäkrad och afider, samt att den i § 19 stadgade såväl som den nu föreslagna uppfostringshjelpen må tillfalla såväl oäkta som äkta barn;

12. att bestämmelsen i andra stycket af § 20 utsträcker att gälla till förmån för hustru och barn, i de fall, hvarom stadgas i § 21;

13. att i § 27 föreskrifves, att suppleant för pensionsnämnds ordförande skall utses bland nämndens ledamöter;

14. att i § 29 tillägges föreskrift om åliggande för pensionsnämnd, att en gång årligen till granskning infordra samtliga pensionsböcker från pensionsdistriktet, samt å ett hos nämnden för sådant ändamål fördt register anteckna beloppet af de intill den dag, då pensionsboken företes, för dess egare erlagda eller honom tillgodoräknade pensionsavgifter;

15. att i § 54 införes en bestämmelse, som tillförsäkrar arbetare, hvilka redan äro försäkrade, att ingen höjning vidtages i deras pensionsavgifter eller sänkning i deras pensionsförmåner;

16. att i lagen stadgas, att arbetare, sedan han fyllt 55 år, icke längre behöfver erlägga pensionsavgift, dock att arbetsgifvares bidrag till pensionsavgiften fortfarande utgår;

17. att i lagen införes en bestämmelse om arbetsgifvarens ansvar af hufvudsakligen samma lydelse, som andra punkten af § 23 i det ursprungliga, af komiterade utarbetade lagförslaget eger;

18. att § 57 ändras derhän, att de hufvudsakliga föreskrifter, som, utöfver hvad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, skola stadgas i af Riksdagen och Kongl. Maj:t gemensamt stiftad lag»;

samt i motionen n:o 170 af herr *D. Bergström m. fl.*

»att, derest Riksdagen antager regeringens förslag till lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete, den ändring dock må vidtagas i § 27:

att val af ledamöter och suppleanter i pensionsnämnd må verkställas å landet af kommunalstämma och i stad af allmän rådstuga, samt att hvarje röstande skall ega en röst.»

Såsom allmänt känt är, har arbetareförsäkringsfrågan på senare tider i de flesta af nutidens kulturländer varit föremål för särskild uppmärksamhet från de lagstiftande magternas sida. Att afgöra, efter hvilka grunder lagstiftningen på detta område bör lämpligast ordnas, har emellertid visat sig mycket svårt. Om än därför frågan ännu endast i ett fåtal länder hunnit vinna en högre utveckling, torde dock kändedomen om de viktigaste lagstiftningsåtgärderna i utlandet kunna verka i väsentlig mån underlättande för bedömandet af nu ifrågasatta lagbestämmelsers ändamålsenlighet och derigenom jemväl för frågans lyckliga lösning i vårt land.

Innan utskottet öfvergår till granskningen af förevarande lagförslag, har utskottet derföre ansett sig böra meddela en kortfattad öfversigt af lagstiftningen rörande arbetareförsäkring i några främmande länder och i sammanhang dermed af frågans uppkomst och utveckling i Sverige.

Uti intet land har arbetareförsäkringsfrågan nått en sådan utveckling som uti Tyskland, och detta lands lagstiftning på ifrågavarande område förtjenar derföre att något särskildt uppmärksammas. Denna lagstiftning är i sin helhet grundad på principen om obligatorisk försäkring. Sålunda har genom lagar af den 15 juni 1883, den 28 maj 1885 och den 5 maj 1886 obligatorisk sjukförsäkring påbjudits för personer i vissa yrken. Vissa personer äro berättigade att taga del i sjukförsäkringen, hvaremot å andra sidan försäkringspligtiga personer, för hvilka ett behof af sjukförsäkring icke anses förefinnas, hafva rätt att under gifna förutsättningar blifva fritagna från försäkringstvånget, likasom vissa personer, anstälde i rikets eller de särskilda staternas tjenst, äro alldeles uteslutna från sjukförsäkringen. Till försäkringsafgifterna bidra i regeln arbetarne med två tredjedelar och arbetsgifvarne med en tredjedel. Sjukhjelpen består i allmänhet, förutom af fri läkarevård och läkemedel äfvensom andra hjälpmedel, af en sjukpenning, motsvarande för hvar arbetsdag hälften af en vanlig daglönares dagspenning å orten samt upphör med utgången af trettonde veckan efter sjukdomens början.

Den lagstiftning angående försäkring för olycksfall i arbetet, som genom lagarne den 6 juli 1884, den 28 maj 1885, den 15 mars och den 5 maj 1886 samt den 11 och den 13 juli 1887 kommit till stånd, gäller i dessa lagar angifna rörelser eller företag och afser att åt personer, hvilka i samma rörelser äro sysselsatta eller deras anhöriga, bereda ersättning vid kroppsskada eller dödsfall, förorsakade genom olycksfall i arbetet, samt hvilat på grundsatsen att vederbörande arbetsgifvare skola vara skyldige att ombesörja och bekosta härtill er-

forderlig försäkring. Förstnämnda två lagar, hvilka afse den egentliga industrien och transportväsendet till lands m. m., innehålla, bland andra, följande stadganden. Vid kroppsskada utgår ersättningen uti godtgörelse af kostnaderna för skadans behandling från och med fjortonde veckan efter olycksfallet samt uti en ränta till den skadade från samma tid, om och så länge han är till arbete oförmögen, samt utgörande högst $66\frac{2}{3}$ procent af hans förutvarande årliga arbetsförtjenst. Vid dödsfall lemnas ersättning till den afidnes anhöriga, nemligen godtgörelse för begravningskostnad samt vissa räntor, hvilka i intet fall kunna öfverstiga 60 procent af den afidnes förutvarande årliga arbetsförtjenst.

För olycksfallsförsäkringen skola i allmänhet bildas föreningar mellan vederbörande arbetsgifvare, så kallade yrkessamfund. Medel till ersättningar, förvaltning m. m. upptager yrkessamfundet af sina medlemmar genom årlig utdebitering.

Till ett yrkessamfund hörande rörelser indelas i vissa farlighetsklasser efter graden af deras farlighet. Med hänsyn till denna bestämmas afgifterna.

Åt administrativa myndigheter är iurymd en ganska omfattande kontroll öfver och delaktighet i yrkessamfundens förvaltning. Högst bland dessa myndigheter står förbundsrådet. Dessutom är till den obligatoriska olycksfallsförsäkringens närmare ordnande en embetsmyndighet inrättad under inrikesministeriet, nemligen riksförsäkrings-embetet, hvilket har sitt säte i Berlin och består af en ordförande samt ett antal ordinarie och tillfälliga ledamöter. Kostnaden för detta embetsverk bestrides af riket.

Genom lagarne af den 15 mars och den 5 maj 1886 samt den 11 och den 13 juli 1887 har införts försäkring för olycksfall i arbetet för vissa uti Tyska rikets tjenst anställda personer, för personer sysselsatta i landtbruk och skogshushållning, för vissa vid byggnadsarbeten sysselsatta personer samt för sjöfolk. Dessa lagar afvika väl beträffande försäkringens organisation i vissa afseenden från 1884 och 1885 års lagar, men ansluta sig till dessa i afseende å ersättningarna, vilkoren för dem, deras belopp m. m.

Slutligen har i Tyskland den 22 juni 1889 utfärdats lag angående invaliditets- och ålderdomsförsäkring. Lagens hufvuduppgift är att betrygga arbetsklassen mot följderna af inträffad varaktig oförmåga till arbete eller invaliditet i alla de fall, der så ej redan skett genom lagarne om olycksfallsförsäkring. Härtill sluter sig ålderdomsförsäkringen såsom ett komplement. Lagen hvilat likasom de förut omnämnda på

principen om försäkringstvång. Försäkringspligtige på grund af lagens omedelbara stadgande äro i allmänhet hos arbetsgifvare anstälde personer. Någon minimitid, under hvilken arbetet skall fortvara innan försäkringspligt inträder, är ej bestämd, utan förbundsrådet eger bestämma i hvad mån tillfälligt arbete må anses ej medföra försäkringspligt. Försäkringstvång kan derjemte genom beslut af förbundsrådet åläggas dels vissa mindre yrkesidkare, dels ock utöfvare af så kallad hemindustri. Åläggas icke sådant tvång, äro desse personer berättigade att under vissa förutsättningar försäkra sig sjelfve.

Försäkringspliktig, för hvilken försäkringstvånget upphör, är berättigad att frivilligt fortsätta försäkringen.

Invalidpension erhålles, oberoende af ålder, då försäkrad ej vidare kan förvärfva ungefär en tredjedel af sin förutvarande normala arbetsförtjenst, ålderdomspension vid fyllda 70 år.

De försäkrade indelas i vissa löneklasser med hänsyn till den årliga arbetsförtjensten i medeltal inom den arbetarekategori, den försäkrade tillhör.

För erhållande af pension erfordras, förutom uppvisande af invaliditet eller af den i lagen stadgade ålder, att hafva under viss tid erlagt de föreskrifna försäkringsavgifterna. Denna tid utgör i fråga om invalidpensionen fem och i fråga om ålderdomspensionen trettio afgiftsår, hvarje år räknadt till 47 afgiftsveckor.

Avgifterna, hvilka ej äro i lagen bestämda för mer än de närmaste tio åren, uppsamlas i försäkringsanstalter, skola bäras till hälften hvar af arbetsgifvare och arbetare, beräknas för kalendervecka samt erläggas, då aflöning utbetalas, af den arbetsgifvare, hos hvilken den försäkrade under veckan arbetat. Är försäkrad i tjänst hos flere under samma vecka, erlägges avgiften af den arbetsgifvare, i hvarjens tjänst han under veckan först arbetat. Erläggandet sker genom infästade af märken å ett qvittenskort.

Riket bidrager med 50 mark årligen till hvarje utbetald pension. Derjemte erlägger riket den del af pension, som belöper på tid, hvar under försäkrad fullgjort sin värnpligt.

Invalidpensionen utgöres af två fasta beståndsdelar, lika för alla, samt en vexlande. De fasta beståndsdelarne utgöra tillhopa 110 mark, deraf 50 mark betalas af riket och återstoden utgår af vederbörande försäkringsanstalts kassa. För hvarje vecka, afgift erlagts, stiger pensionen med olika belopp i de olika löneklasserna. Minsta invalidpensionen utgör 114 mark 70 pfennige i lägsta och 140 mark 55

pfennige i högsta löneklassen. Efter 50 afgiftsår utgör densamma 157 mark i lägsta och 415 mark 50 pfennige i högsta löneklassen.

Ålderdomspensionen består af rikets bidrag 50 mark samt ett rörligt element, vexlande efter de olika löneklasserna. Denna pension utgör i lägsta löneklassen 106 mark 40 pfennige och i högsta löneklassen 191 mark. Ålderdomspensionen är sålunda mindre än invalidpensionen och utbytes mot sådan, om invaliditeten inträffar först efter det försäkrad redan erhållit ålderdomspension.

Upphör en person, som börjat uppbära invalidpension, att vara invalid i den mening lagen afser, kan pensionen indragas.

Försäkringens genomförande är öfverlemnad åt särskilda för territoriella områden upprättade försäkringsanstalter, hvilka omfatta alla de inom anstaltens distrikt anställda försäkringspligtiga personer, utan afseende å deras yrke.

För hvarje försäkringsanstalts område skall af vederbörande förbundsstats regering och rikskansleren gemensamt utses en s. k. statskommissarie, hvilken har att bevaka rikets och de öfriga försäkringsanstalternas intressen.

För afgörandet af besvär öfver beslut, som fattas af försäkringsanstalternas styrelser, finnas inrättade särskilda skiljedomstolar. Öfver dessa står riksförsäkringsembetet.

Utbetalningen af pensionerna sker genom postanstalterna, och riket förskotterar genom postverket de dertill nödiga medlen.

Angående sjöfolks försäkring innehåller lagen vissa särskilda bestämmelser.

I Frankrike hafva omfattande försök gjorts att på frivillighetens väg bereda lösning åt arbetareförsäkringsfrågan. Sålunda inrättades genom en lag af den 18 juni 1850 en allmän statsförsäkringsanstalt afseende ålderdomsförsäkring. Lagen är byggd på principen om sjelfhjelp och frivillighet, och anstalten erbjuder lifränta vid 50—60 års ålder. Det har emellertid visat sig, att denna anstalt ej med sina verkningar träffade dem, som den var afsedd att hjälpa. Den blef till nytta för andra, men ej för kroppsarbetarne. Erfarenheten har lärt att det icke i allmänhet är arbetarne, som betala till kassan, utan andra personer, och att de arbetare, som äro der tillförsäkrade pensioner, hafva denna rätt hufvudsakligen, emedan de stora jernvägsbolagen och andra större industriella företag m. fl. gjort insättningar till förmån för sina arbetare. Härtill kommer att räntefoten för kassans beräkningar gång efter annan måst nedsättas, och ehuru staten garanterar kassans förbindelser, hafva insättningarna under de senare åren icke nämnvärdt ökats.

Likaledes har franska staten genom en förordning af den 11 juli 1868 anordnat en lifförsäkrings- och en olyckfallsförsäkringsanstalt, afsedda att komma de mindre bemedlade till godo. Försäkringarne äro helt och hållet frivilliga. Dessa anstalters verksamhet har emellertid ej lyckats vinna någon synnerlig omfattning.

Äfven privata kassor i Frankrike med styrelser, utsedde af arbetare och arbetsgifvare, hafva lemnat mindre goda resultat. Af 12 millioner arbetare, som kunnat blifva delaktiga i dessa kassor, har endast omkring 1 million sökt inträde, och af dem, som vunnit inträde, fullgöra endast $\frac{1}{10}$ sina betalningsskyldigheter.

Med dessa resultat för ögonen hafva såväl enskilde som regeringen framlagt förslag till arbetareförsäkring på obligatorisk grundval. Dylika förslag, afseende dels arbetsgifvares ersättningsskyldighet vid olycksfall i arbetet, dels ålderdomsförsäkring, föreligga ock för närvarande.

Det förra förslaget innehåller att hvarje olycksfall, som i och under arbetet träffar arbetare eller annan person, som innehar anställning i vissa i förslaget närmare angifna företag, skall berättiga den af olycksfallet träffade eller hans efterlevande att erhålla ersättning enligt lagens närmare bestämmelser.

Kostnaderna för försäkringen skulle bäras af arbetsgifvarne. I afseende å ersättningarne, villkoren för dem och deras belopp m. m. företer lagförslaget väsentliga likheter med den tyska olyckfallsförsäkringslagstiftningen. Detta lagförslag har af franska deputeradekamaren antagits och är under behandling uti senaten.

Det föreliggande förslaget till ålderdomsförsäkring går en medelväg mellan obligatorisk och frivillig försäkring. Enligt förslaget skulle hvarje arbetare, arbetsförman, torpare eller tjenstehjon, som har fransk infödningsrätt och hvilkens årliga förtjenst icke uppgår till 3,000 francs, försäkras för ålderdomen, såvida han ej hos mären i boningsorten anmäler att han ej önskar blifva delaktig af försäkringen. Till afgifterna för försäkringen skulle arbetsgifvare och arbetstagare bidraga med lika mycket, och staten skulle tillskjuta två tredjedelar af deras sammanlagda bidrag. Förslaget afser beredande af lifräntor vid 55 års ålder.

Ehuru det obligatoriska försäkringstvånget i Frankrike mött ett synnerligen starkt motstånd, har dess principiella antagande likväl på senaste tiden genomdrifvits. Den 29 juni 1894 promulgerades nemligen en lag om försäkring för grufarbetare, benämnd »loi sur les caisses de secours et de retraites des ouvriers mineurs». Enligt denna lag skall

af hvarje grufarbetares lön, för så vidt den understiger 2,400 francs, ett afdrag af 4 procent ega rum, deraf hälften afser hjälpkassan och hälften pensionskassan. Grufegaren skall till försäkringen bidraga med 3 procent å arbetarens lön. Pension erhålles vid 55 års ålder eller senare, i hvilket fall den blifver större. Medelpensionen beräknas blifva 226 francs.

I Österrike har genom en lag af den 28 december 1887 obligatorisk olycksfallsförsäkring stadgats för arbetare i vissa yrken. Försäkringen skall bereda ersättning för förlust, som uppstått genom en försäkrad persons kroppsskada eller död i följd af olycksfall, som i arbetet har sin orsak. Ersättningarna utgå hufvudsakligen i form af räntor till den skadade eller till efterlevande anhöriga. Högsta ränta, som utgår, är till skadad 60 procent och till efterlevande anhöriga sammanlagdt högst 50 procent af den skadades eller afidnes förutvarande årliga arbetsförtjenst. Af försäkringsavgifterna skola arbetsgifvarne betala 90 procent och de försäkrade sjelfve 10 procent. Den obligatoriska olycksfallsförsäkringen i Österrike har genom en lag af den 20 juli 1894 utsträckts till åtskilliga nya yrken.

Vidare har i Österrike den 30 mars 1888 en lag om arbetares sjukförsäkring kommit till stånd. Försäkringen är obligatorisk för vissa i lagen närmare angifna arbetare och tjänstemän eller arbetsförmän samt afser att bereda sjuk- och begrafningshjälp. Till avgifterna skola arbetsgifvare i regel biträda med en tredjedel och arbetstagare med återstoden.

I Schweiz har genom folkomröstning den 21 november 1890 beslutits följande nya artikel i förbunds författningen:

»Förbundet skall på lagstiftningens väg införa sjuk- och olycksfallsförsäkring och dervid taga hänsyn till redan befintliga sjukkassor.

Försäkringen kan göras obligatorisk för hela befolkningen eller ock för särskilda klasser af densamma.»

Särskilda förslag till sjuk- och olycksfallsförsäkring äro jemväl uppgjorda, men hafva veterligen ännu ej slutbehandlats.

Såväl i Italien som Belgien hafva förslag till obligatorisk försäkring för olycksfall i arbetet under de senaste åren framkommit, men hafva ej ännu haft någon legislativ påföljd.

I England har frågan om sättet för de kroppsarbetande klassernas försörjande vid inträffande arbetsoförmåga på senare tider alltjemt varit på dagordningen. Förslag till obligatorisk försäkring hafva jemväl framkommit men hafva icke ledt till något resultat. Det lagstadgade försäkringstvångets berättigande har nemligen ej blifvit erkändt i Eng-

land. Frivilligheten är den enda basen för den der inrättade försäkringen, om än i vissa fall på enskild väg modifierad. Sålunda har genom en lag af den 18 augusti 1882 anordnats en med postsparbanken sammanhängande försäkring för beredande af lifförsäkringar och lifräntor. Försäkringen är helt och hållet frivillig. Någon verklig tillslutning af de engelske kroppsarbetarne till försäkringsväsendet lär emellertid icke hafva ernåtts i sådan omfattning, att den kan anses stå i ett riktigt förhållande till arbetarnes antal.

I Danmark utfärdades den 9 april 1891 en lag, innehållande bestämmelser om ålderdomsförsörjning för obemedlade.

Enligt denna lag är under vissa förutsättningar en hvar, som fyllt sextio år och är ur stånd att sjelf förskaffa sig och dem, hvilka han är lagligen pliktig att försörja, hvad som erfordras till nödigt uppehälle eller vård under sjukdom, berättigad till ålderdomsunderstöd, derest han har infödingsrätt i Danmark.

Understödet är ej bestämdt till något visst belopp, utan lagen stadgar att det skall utgöra hvad som erfordras till understödstagarens och hans familjs nödiga underhåll samt till vård under sjukdom. Understödet lemnas af den kommun, inom hvilken understödstagaren är bosatt. Af kommunernas utgifter för ålderdomsunderstöd tillskjuter statskassan hälften.

Förslag till obligatorisk försäkring för olycksfall i arbetet har äfven under senare åren varit under behandling af de lagstiftande magterna i Danmark, men har ännu ej antagits.

På Island har frågan om ålderdomsförsörjning, efter att under en längre tid hafva varit under ompröfning, genom en af Altinget år 1890 antagen »Lov om Understöttelseskasser for Almuesfolk» vunnit sin lösning. Enligt denna lag skola hemmavarande barn, tjenstehjon äfvensom lösa arbetare — familjeförsörjare undantagna — från det de fyllt 20 år och till sitt sextionde år erlægga en årlig afgift af en krona för man och 30 öre för qvinna. Afgifterna erläggas af vederbörande hufvader eller arbetsgifvare, som eger att afdraga desamma å de afgiftspligtiges lön, derest de uppbära sådan. Af dessa afgifter, hvilka göras räntebärande genom insättning uti en viss bankinrättning, med tillagda räntor bildas under de 10 första åren efter lagens trädande i kraft för hvarje stad och härad en försörjningskassa. Efter utgången af nämnda tid lägges blott hälften af afgifterna och räntorna till kapitalen, under det den andra hälften utdelas till sjukliga och åldriga behöfvande, dock endast till sådana, hvilka erlagt minst en afgift och hvilka icke åtnjuta fattigunderstöd. Utdelningen ombesörjes af vederbörande kommunala sty-

relser, och försörjningskassorna stå jemväl i öfrigt under dessas förvaltning.

I Norge har den 23 juli 1894 utfärdats en lag om olycksfallsförsäkring för arbetare i fabriker m. fl. Enligt lagen skola alla arbetare och arbetsförmän uti vissa yrken vara försäkrade mot följderna af olycksfall, som kunna drabba dem i arbetet. Lagen afser att åt de försäkrade eller deras anhöriga bereda ersättning vid kroppsskada eller dödsfall, förorsakade genom dylikt olycksfall. För försäkringen skall upprättas en af staten garanterad offentlig försäkringsinrättning för hela landet. Vid kroppsskada lemnas till den skadade ersättning, som består uti godtgörelse för skadans behandling äfvensom uti en ränta, som utgår med högst 60 procent af den skadades arbetsförtjenst, om och så länge han är till arbete oförmögen. Vid dödsfall lemnas till den aflidnes anhöriga, förutom godtgörelse för begravningskostnad, vissa räntor, hvilka i intet fall kunna öfverstiga 50 procent af den aflidnes arbetsförtjenst. Försäkringsavgifterna skola betalas af vederbörande arbetsgifvare.

Förslag till lag om arbetares sjukförsäkring har jemväl af norska regeringen framlagts för stortinget såväl åren 1893 och 1894 som innevarande år men har ännu ej kommit under stortingets behandling. Enligt förslaget, sådant det nu föreligger, skola efter lagens bestämmelser vara försäkrade alla fasta arbetare och arbetsförmän, hvilkas årliga arfvode eller lön icke öfverstiger 1,200 kronor och hvilka icke äro sysselsatta i landtbruk, skogsskötsel, sjöfart eller fiske. Försäkringen afser att vid sjukdom bereda en penningehjelp, som icke må understiga hälften eller öfverstiga tre fjerdedelar af försäkringstagares medelaflöning för dag. Sjukhjelpen utgår för en tid af intill 13 veckor under hvarje halfår. Försäkringen skall tagas antingen i en för hela landet upprättad, af staten garanterad sjukförsäkringskassa eller uti någon, med lagens föreskrifter öfverensstämmande, dertill godkänd privat sjuk-kassa. Avgifterna för försäkringen utbetalas af vederbörande arbetsgifvare, som likväl eger att afdraga desammas belopp å de försäkrades aflöning.

Fråga om anordnande af invaliditets- och ålderdomsförsäkring har äfven blifvit väckt i Norge, och stortinget tillsatte den 20 juli 1894 en särskild kommission med uppdrag att taga denna fråga under öfvervägande samt till ett senare storting inkomma med utlåtande och lagförslag.

Frågan om arbetareförsäkringens ordnande i vårt land genom de lagstiftande magternas ingripande har först framkommit från Riksdagens sida.

Med anledning af en inom Riksdagen väckt motion anhöll nemligen Riksdagen uti underdånig skrifvelse den 11 maj 1884 att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, om och i hvad mån åtgärder kunde finnas lämpliga för ordnandet af förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare beträffande möjliga olycksfall i arbetet, äfvensom för beredande af ålderdomsförsäkring åt arbetare och med dem jemförliga personer samt derefter göra de framställningar till Riksdagen eller vidtaga de anordningar i öfrigt, till hvilka förhållandena kunde föranleda.

Sedan Kongl. Maj:t den 3 oktober nämnda år tillsatt en komité med uppdrag att verkställa den af Riksdagen sålunda begärda utredning samt derefter afgifva de förslag, hvartill utredningen gäfvé anledning, aflemnade denna komité under loppet af åren 1888 och 1889 åtskilliga lagförslag, af hvilka tvenne föranledt till utfärdande af lagar, nemligen lagen om skydd mot yrkesfara af den 10 maj 1889 och lagen om sjukkassor af den 30 oktober 1891. I enlighet med den senare voro under år 1893 344 registrerade sjukkassor i verksamhet. Delagarne voro vid årets slut 41,243, och under året hade utbetalts i konstant sjukhjälp 258,982 kronor 67 öre och i begravningshjälp 33,429 kronor 65 öre.

Ett tredje af komitén afgifvet förslag afsåg försäkring för olycksfall i arbetet. Enligt detta förslag skulle samtliga hos arbetsgifvare i vissa rörelser anstälde personer vara försäkrade för följderna af i arbetet inträffande olycksfall. Afgifterna för försäkringen skulle bekostas af vederbörande arbetsgifvare. Ersättning skulle utgå vid kroppsskada till den skadade med högst 60 procent af den skadades förutvarande årliga arbetsförtjenst samt vid dödsfall till efterlevande anhöriga med, förutom begravningshjälp, högst 50 procent af den aflidnes årliga arbetsförtjenst.

Detta förslag blef af Kongl. Maj:t lagdt till hufvudsaklig grund för särskilda propositioner till Riksdagen dels år 1890 och dels år 1891. Framställningarne behandlades vid båda riksdagarne af särskilda utskott (se 1890 års särskilda utskotts utlåtande n:o 2 samt 1891 års särskilda utskotts utlåtanden n:is 1 och 3). Vid intetdera tillfället vann framställningen bifall inom någon af kamrarne.

Ett fjerde af förenämnda komité afgifvet författningsförslag afsåg en lag om ålderdomsförsäkring. Enligt detta förslag skulle en hvar svensk undersåte, som vore i riket mantalsskrifven, vara pliktig att ge-

nom försäkring i en särskild anstalt, benämnd Riksförsäkringsanstalten, till hvars anordnande komitén afgaf ett särskildt förslag, bereda sig en årlig lifränta för ålderdomen. Genom erläggande i försäkringsafgift af 25 öre för vecka eller 13 kronor för år från och med det kalenderår, då han fylde 19 år, till och med det, då han fylde 28 år, skulle en hvar ega att vid uppnådda 60 år från nämnda anstalt utbekomma en lifränta af 72 kronor. Genom frivilliga afgifter kunde lifränta till högre belopp eller vid tidigare ålder erhållas. För vissa personer skulle kommunerna erlagga afgift.

Sistnämnda förslag blef, enligt hvad statsrådet och chefen för civildepartementet uti det nu föreliggande kongl. proposition bilagda protokollet öfver civilärenden för den 14 januari innevarande år erinrar, den 30 oktober 1891 för Kongl. Maj:t föredraget, dervid, med åberopande af anmärkningar, som mot förslaget från deröfver hörda myndigheter och andra framstälts, samt på i öfrigt anförda skäl, framhölls, att frågan om en lagstiftning rörande ålderdomsförsäkringen då ännu icke kunde anses hafva vunnit den utredning, att ett tillfredsställande förslag i ämnet kunde derpå grundas, samt att denna försäkring likasom äfven olycksfallsförsäkringen möjligen borde sättas i samband med och hufvudsakligen grundas på invaliditetsprincipen, hvarigenom jemväl den fördel syntes kunna vinnas, att den mot de för Riksdagen framlagda lagförslag om olycksfallsförsäkring gjorda invändning, som grundats derpå, att man icke kunde öfverskåda hvilka kostnader arbetareförsäkringen i dess helhet komme att medföra, borde förlora sin betydelse. Med anledning häraf uppdrog Kongl. Maj:t åt en, samma dag tillsatt, ny komité att, efter utredning af hithörande förhållanden, inkomma med underdånigt yttrande i ämnet och de lagförslag, hvartill en sådan utredning funnes böra föranleda. Denna komité aflemnade den 30 mars 1893 af motiv och utredningar åtföljdt förslag till lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete.

Detta förslag, i vissa delar inom civildepartementet omarbetadt, ligger till grund för Kongl. Maj:ts nu ifrågakvarande proposition till Riksdagen.

(§ 1).

Föreliggande lagförslag, som är bygd på principen af obligatorisk försäkring, afser beredande af pension vid hvarje slag af invaliditet eller varaktig oförmåga till arbete, hvilken anses vara för handen hos den, som befinnes till följd af ålderdom, kropp- eller sinnessjukdom,

vanförhet eller lyte vara ur stånd att genom sådant arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter, vidare sig försörja, eller som fyllt sjuttio år. De afgifter, som erläggas för försäkrad man, gälla äfven för hans hustru, och om man dör, efter att viss tid hafva varit försäkrad, lemnas uppfostringsbidrag till minderårigt barn. Äfven lemnas pension, då sjukdom varar längre än ett år, allt på sätt här nedan närmare angifves.

Förslaget utgår från att de försäkrade böra bidraga till sin försäkring och har begränsat försäkringen till dem, hvilka hafva en arbetsgifvare, genom hvilken afgifterna uppbäras. Från försäkringen uteslutas härvid alla de, hvilka för sin anställning ej åtnjuta annan ersättning än fri bostad eller fritt underhåll eller båda dessa förmåner.

Arbetstagare, hvilka enligt lagen skola försäkras, äro hos arbetsgifvare anstälde: (§ 2.)

1) arbetare, gesäller, lärlingar, tjenstehjon, statkarlar samt andra, hvilka i fråga om anställningen äro med dem jemförliga;

2) biträden vid utöfvande af handel, näring eller yrke, hvilka icke afses i 1), samt arbetsförmän (verkmästare, inspektorer, rättare o. d.), derest aflöningen ej uppgår till ett tusen åttahundra kronor, för år räknadt.

Såsom med försäkringspligt förenad anställning skall enligt förslaget jemväl anses tillfällig sysselsättning, derest arbetstagaren varit under alla söckendagar i en kalendervecka hos samma arbetsgifvare sysselsatt. Försäkringsplikten gäller såväl män som qvinnor från det de fyllt 18 år.

Försäkringen omfattar icke i statens eller kommuns tjenst anstälde tjenstemän eller betjente, ej befälhafvare eller besättning å fartyg, ej dem, som uppenbarligen äro till arbete varaktigt oförmögne, ej heller dem, som, då lagen träder i kraft, fyllt 40 år. På Kongl. Maj:ts pröfning ankommer, om och under hvilka vilkor medlem af pensions- eller lifränteanstalt må kunna från försäkringen undantagas. Att sjöfolk uteslutes har sin grund i de svårigheter, som äro förbundna med uppbördens af afgifterna för dem. (§ 4.)

Det är beräknadt att försäkringen efter hand skulle komma att omfatta — folkökningen oafsedt — omkring 875,000 försäkrade förutom omkring 250,000 personer, som lemnat försäkringspliktig anställning men dessförinnan förvärfvat rätt till pension. Läggas härtill 250,000 pensionärer, skulle lagen således beröra omkring 1,375,000 af landets till omkring 3 millioner uppgående befolkning af mer än aderton års ålder.

De försäkrade indelas i tre pensionsklasser. Pensionsavgifterna skola utgå: för manlig arbetstagare, hvars kontanta aflöning för vecka uppgår till minst 10 kronor (= första pensionsklassen), med 40 öre för (§§ 5 och 6.)

kalendervecka; för manlig arbetstagare, hvilkens kontanta aflöning för vecka ej uppgår till 10 kronor (= andra pensionsklassen) med 25 öre för kalendervecka; samt för qvinlig arbetstagare (= tredje pensionsklassen) med 15 öre för kalendervecka. Af dessa afgifter skall arbetstagaren betala 25 öre i första, 15 öre i andra och 10 öre i tredje pensionsklassen och arbetsgifvaren återstoden. Vissa arbetsgifvare kunna dock af statsmedel återbekomma utgifna bidrag.

För att komma i åtnjutande af försäkringens fördelar erfordras, att afgifter blifvit erlagda för viss tid. Denna tid, den s. k. väntetiden, är i förslaget bestämd till 5 år eller 260 veckor.

(§ 15.) Försäkrad, för hvilken pensionsavgifter ej erlagts för inalles 260 veckor, då han fyller 50 år, är från försäkringen skild, men eger rätt att återbekomma det belopp, hvarmed han bidragit till de för honom erlagda pensionsavgifter.

(§ 7.) I händelse försäkrad, för hvilken erlagts avgifter för 260 veckor, blifver, då han innehar försäkringspliktig anställning, af sjukdom till arbete oförmögen, eger han dock för hvarje hel kalendervecka, oförmågan varat, att få pensionsavgift sig tillgodoräknad, såsom om den blifvit för honom erlagd, likväl ej med högre belopp än efter andra pensionsklassens avgifter. Fortfar oförmågan till arbete längre än ett år, anses han, så länge oförmågan derutöfver varar, såsom invalid och erhåller på grund deraf tills vidare pension.

(§ 17
mom. 3.)

(§ 8.) Försäkrad mans hustru, som ej sjelf innehar försäkringspliktig anställning, åtnjuter på grund af mannens försäkring rätt till pension i tredje klassen; och, om försäkrad man aflider sedan pensionsavgifter för honom erlagts för minst 260 veckor eller därförinnan genom olycksfall, utgår understöd med ett belopp af 30 kronor för år till ett hvar af hans minderåriga äkta barn, intill dess det uppnått femton år.

(§ 17
mom. 1 och 2.)

Pension erhålles, när helst varaktig invaliditet inträffar eller 70 år uppnåtts, derest för den försäkrade derförut erlagts eller tillgodoräknats pensionsavgifter för tillhopa minst 260 veckor, oafsedt om dessa veckor följt omedelbart på hvarandra eller äro skilda genom kortare eller längre afbrott; och har invaliditeten orsakats af olycksfall under tid, då försäkringspliktig anställning innehades, är den försäkrade berättigad till pension, äfven om afgifter för 260 veckor ej erlagts.

(§ 22.) Befinnes någon, som fått pension sig beviljad, icke längre vara till arbete varaktigt oförmögen, må pensionen indragas.

(§ 18.) Pensionens belopp utgöres dels af en konstant summa, lika i alla pensionsklasserna, nemligen 50 kronor, dels ock af en summa, som står i visst förhållande till pensionsklass och antalet veckor, för hvilka af-

gifter erlagts eller skola tillgodoräknas, sålunda, att för hvarje sådan vecka pensionsbeloppet bestämmes till 10 öre i första, 5 öre i andra och 2 öre i tredje pensionsklassen.

Den, som i följd af olycksfall under första veckan af sin verksamhet drabbas af invaliditet, kommer ändock i åtnjutande af en pension för hela sin lifstid af 63 kronor i första och andra pensionsklasserna samt 55 kronor 20 öre i tredje klassen.

Den lägsta pensionen, nemligen den, som erhålles, då för någon, som träffats af invaliditet, erlagts blott tillhopa 5 års veckoavgifter, utgör

i 1:a pensionsklassen:	260	tioöringar	med tillägg af	50	kr. d. v. s. kr.	76:—
» 2:a	»	260	fem- »	»	»	» 63:—
» 3:e	»	260	två- »	»	»	» 55:20

Den största pension, som kan uppnås, svarar mot en inträdesålder af 18 år och uppnådd ålder af 70 år utan derförut inträffad invaliditet, samt med 52 arbetsveckor för hvarje år (= 2,704 veckor) och uppgår, derest den försäkrade hela tiden tillhört

första pensionsklassen, till något öfver.....	320	kronor,
andra » » » »	185	» ,
tredje » » » »	104	» .

Har den försäkrade under sin arbetstid tillhört olika pensionsklasser, beräknas pensionen efter de veckoavgifter, som i hvarje klass erlagts.

Enligt gjorda beräkningar skulle medelpensionerna, d. v. s. pensioner för personer, som tillhört försäkringen 40 år med 50 arbetsveckor om året (= 2,000 veckor), blifva 250 kronor i första, 150 kronor i andra och 90 kronor i tredje pensionsklassen.

Pensionsavgifterna erläggas genom arbetsgifvarens försorg genom infästade af pensionsmärken uti en pensionsbok. Märkena försäljas å postanstalterna, genom hvilka äfven utbetalningen af pensionerna sker. (§§ 6, 10—13 och 47.)

Avgifterna äro afsedda att ingå till en fond. Till denna fond skall hvarje år af statsmedel ingå ett lika stort belopp som sammanlagda beloppet af arbetsgifvarnes andelar i de pensionsavgifter, hvilka för samma år erlagts för försäkrade i första och andra pensionsklasserna. Detta belopp anses utgöra hvad som erfordras till bestridande af kostnaden för hustru- och barnpensioneringen äfvensom till betäckande af den förlust, som för fonden kan uppstå derigenom, att försäkrad för

längre eller kortare tid upphör att vara i sådan ställning, som grundlägger försäkringsförhållande.

Såsom förut nämnts afser försäkringen ej dem, hvilka, då lagen träder i kraft, uppnått 40 år. För upptagande i försäkringen af män och ogifta qvinnor, som, då lagen träder i kraft, befinna sig i en ålder af från och med 18 intill 40 år, äfvensom af hustrur, hvilka oberoende af deras ålder omfattas af försäkringen, skall bidrag lemnas af statsmedel.

(§§ 30, 36
och 55.)

Kostnaderna för försäkringsväsendets förvaltning skola till större delen gäldas af staten och till en mindre del af kommunerna.

Enligt uppgjorda beräkningar skulle totalkostnaden för försäkringen, bortsett från kommunernas bidrag till förvaltningen, blifva:

Vid försäkringens början:

Arbetarnes bidrag	3,414,000 kronor
Arbetsgifvarnes bidrag	1,813,000 »

Summa, enskildes bidrag: 5,227,000 kronor.

Statens bidrag:

till afgifterna (för hustru- och barnpensioneringen samt de en gång försäkrades qvarstående i försäkringen, oaktadt de öfvergått till icke försäkringspliktig anställning) .....

.....	1,606,000 kronor
» ersättning åt de mindre arbetsgifvarne	201,000 »
» amortering för upptagande af nuvarande generationen	1,383,000 »
» förvaltningen	200,000 »

Summa, statens bidrag: 3,390,000 kronor.

Efter 30 år och derefter till 80 år:

Arbetarnes bidrag	4,927,000 kronor
Arbetsgifvarnes bidrag	2,631,000 »

Summa, enskildes bidrag: 7,558,000 kronor.

Statens bidrag:

till afgifterna	2,423,000 kronor
» ersättning åt de mindre arbetsgifvarne	292,000 »
» amortering	1,383,000 »
» förvaltning	300,000 »

Summa, statens bidrag: 4,398,000 kronor.

Efter denna tids förlopp skulle staten, under förutsättning att beloppet 1,383,000 kronor eller i rundt tal 1,400,000 kronor år för år till försäkringen erlades, vara befriad från amorteringen af den för den nuvarande generationens intill 40 år intagande i försäkringen beräknade kostnaden, 37 millioner, i följd hvaraf statsbidraget derefter skulle nedgå till 3,015,000 kronor om året, oafsedt den inverkan härå, som folkmängdens ökning komme att medföra.

Förutom nu omförmälda bidrag skulle staten ikläda sig dels full garanti i afseende på redan beviljade pensioner och dels viss begränsad garanti i afseende på beloppet af blifvande pensioner. (§ 54.)

Pensionsinrättningen skötes af dels en pensionsstyrelse i Stockholm, (§§ 24—26.) dels pensionsnämnder, i regeln en inom hvarje kommun.

Vid sidan af den obligatoriska försäkringen innehåller lagen äfven stadganden om frivillig försäkring.

Dels skulle nemligen möjlighet beredas för den, som förvärfvat rätt att komma i åtnjutande af pension enligt den obligatoriska försäkringen, att, äfven om han, på grund af öfvergång till ej försäkringspliktig anställning eller på annat dylikt sätt, utgått ur försäkringen, genom fortsatt erläggande af afgifter förvärfva sig höjning i det pensionsbelopp, (§ 16.)

som eljest skulle tillkomma honom, dels ock skulle det vara en hvar svensk man eller qvinna, som fyllt femton år, medgifvet att, till erhållande af lifränta vid varaktig oförmåga till arbete, hos pensionsstyrelsen eller annan myndighet, som af Kongl. Maj:t bestämdes, erhålla försäkring genom erläggande af försäkringsavgifter, hvilkas sammanlagda belopp under ett kalenderår icke för någon finge öfverstiga 120 kronor. Dessa medel skulle såsom en särskild fond bokföras och förvaltas. Lifräntas årliga belopp skulle utgöra för hvarje erlagd försäkringsavgift en sextiondedel af afgiftens belopp för hvarje helt år, som efter afgiftens erläggande förflöte till dess lifräntan beviljades. (§ 56.)

Beträffande förslaget i öfrigt äfvensom motiven till detsamma tillåter sig utskottet hänvisa, förutom till lagförslagets innehåll, till nya arbetareförsäkringskomiténs betänkande del I samt till det vid Kongl. Maj:ts proposition fogade statsrådsprotokoll öfver civilärenden för den 14 sistlidne januari jemte tillhörande bilaga.

Innan utskottet öfvergår till granskningen af lagförslaget, torde utskottet slutligen böra något närmare redogöra för innehållet af ofvanomförmälda, uti ifrågavarande ämne inom Andra Kammaren väckta motioner.

Till stöd för sitt i motionen n:o 161 framställda yrkande har herr

E. Svensson från Karlskrona, under åberopande af den uti § 4 af lagförslaget förekommande bestämmelse, att försäkringen ej omfattade i statens eller kommuns tjänst anstälde tjänstemän och betjente, erinrat att tveksamhet möjligen kunde komma att uppstå huru vidsträckt ordet betjente skulle tagas, om under detta ord skulle hänföras hvad man menade med vanliga arbetare eller icke.

Att — yttrar motionären — denna af motionären ifrågasatta tveksamhet icke vore inbillad, framginge deraf, att motionären efter samtal med personer, hvilka borde vara väl insatta i frågan, fått höra alldeles motsatta åsikter. Under det en ansett att med ordet betjente icke kunde menas arbetare i vanlig mening, utan att dessa vore försäkringspligtige och pensionsberättigade, hade en annan påstått att i detta ord innefattades hvar och en, som erhöle aflöning af stat eller kommun.

Om — fortfar motionären — denna senare meningen vore den rätta, skulle den hos staten anstälde arbetaren komma i en betydligt sämre ställning än den hos en enskild arbetsgifvare anstälde. Detta framginge genom en jämförelse emellan bestämmelserna uti det af Kongl. Maj:t nu framlagda lagförslag och Kongl. Maj:ts nådiga reglemente för pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap af den 31 oktober 1879.

Uti sistnämnda reglemente stadgades i § 2:

»Pensionsberättigadt manskap delas i fyra klasser och upptages

i första klass:

den, som af erhållen blessyr i krig mot rikets fiender, annan kroppsskada, uppkommen i följd af olyckshändelse under utföring af kronans tjänst, eller obotlig, genom tjänstgöringen ådragen, sjukdom eller annan åkomma blifvit oförmögen till vidare verksamhet;

i andra klass:

c) den som tjenat i fyratio år;

i tredje klass:

c) medlem af sjömanscorpsen, som tjenat i 30 år och uppnått femtio års ålder, samt annan, som tjenat i trettio år och uppnått femtiofem års ålder;

i fjerde klass:

medlem af sjömanscorpsen, som tjenat i tjugu år och uppnått femtio års ålder, samt annan, som tjenat i tjugu år och uppnått femtiofem års ålder.»

Hvarjemte uti samma reglementes § 3 årspensionen för daglönare vore bestämd till 150 kronor i 1:a, 100 kronor i 2:a, 75 kronor i 3:e och 50 kronor i 4:e klassen.

Häraf syntes motionären framgå, att — om den af motionären omnämnda senaste tolkningen af ordet »betjente» vore den rätta — under det, enligt Kongl. Maj:ts förslag, en hos enskild arbetsgifvare anställd arbetare komme efter 40 års anställning, med beräkning af 50 arbetsveckor pr år, att erhålla en årspension af 250 kronor samt för hustru 90 kronor, och dessutom vid hans frånfälle hvarje minderårigt barn 30 kronor om året till fyllda 15 år, en i statens tjänst anställd arbetare för samma tjänstetid erhöle endast 100 kronor i årspension, men deremot enka och barn icke ett enda öre.

Så — anför motionären — stälde sig förhållandet hvad flottans arbetare beträffade, och förhållandena gestaltade sig antagligen icke gynnsammare för arbetarne vid andra statens verk och inrättningar.

Uti motionen n:o 167 hafva herr C. G. Thor m. fl. till en början erinrat hurusom första arbetareförsäkringskomitén föreslagit, att vid sidan af riksförsäkringsanstalten — som skulle hafva att genomföra olycksfallsförsäkring för industriarbetare och för sjöfolk samt allmän ålderdomsförsäkring äfvensom i åtskilliga hänseenden taga befattning med inregistrerade och erkända sjukkassor — borde upprättas ett särskildt *råd*, för att »med uppmärksamhet följa riksförsäkringsanstaltens verksamhet i dess olika riktningar, öfvervaka efterlefnaden af de för denna verksamhet utfärdade författningar samt föreslå åtgärder till afhjelpande af deri sig företeende brister, äfvensom för en vidare utveckling af denna del af lagstiftningen och förvaltningen», hvarjemte det, när sådant af Kongl. Maj:t pröfvades lämpligt, skulle afgifva yttrande i frågor, som genom besvär öfver riksförsäkringsanstaltens beslut droges under Kongl. Maj:ts pröfning, äfvensom i öfriga på Kongl. Maj:t beroende ärenden. Det skulle ock ega att hos Kongl. Maj:t göra de framställningar, hvartill dess verksamhet kunde föranleda, äfvensom att från riksförsäkringsanstalten infordra behöfliga upplysningar. Rådet skulle bestå af ledamöterna i den nämnd för ersättningsfrågors afgörande, hvarom stadgades i lagförslaget angående försäkring för olycksfall i arbete, samt af aderton ledamöter, utsedda åtta af Kongl. Maj:t och tio af Riksdagen.

Enligt hvad motionärerne ytterligare erinra anfördes, när Kongl. Maj:t för 1890 års Riksdag framlade förslag angående olycksfallsförsäkring, i motiveringen till den kongl. propositionen, att det ifrågasatta rådet vore alldeles obehöfligt. Detta — yttras vidare i motionen —

kunde ock medgifvas, då hvarken ålderdomsförsäkring eller sjukförsäkring ifrågasattes, och då olycksfallsförsäkringen icke blott inskränktes till industriarbetarne, med uteslutande af sjöfolket, utan ock väsentligt reducerades i jmförelse med komiténs förslag.

Icke litet annorlunda stälde sig enligt motionärernes åsigt saken nu, då Kongl. Maj:t föresloge en tvungen försäkring, som vore afsedd att för en betydlig del af rikets befolkning utgöra på samma gång olycksfalls-, sjuk- och ålderdomsförsäkring. Härmed skulle, om lagförslaget antoges, ett mycket vanskligt företag försökas å ett föga utforskad lagstiftningsområde. I ovanligt hög grad gälde om ett sådant företag, att det vore experimental-politik, och det vore en otillätlig illusion att tro, att ej erfarenheten skulle snart sagdt oafåtligt blotta brister, som påkallade rättelse.

Emellertid hade Kongl. Maj:t i det nu framlagda lagförslaget ansett ledningen af ett så vidtutseende och svårt företag kunna anförtros åt en sedvanlig byråkratisk organisation, en styrelse, hvilkens organisation bestämdes af Kongl. Maj:t och hvilkens samtliga ledamöter förmodligen skulle tillsättas af Kongl. Maj:t. All erfarenhet förutsade, att man af en sådan förvaltning icke hade att vänta några reforminitiativ.

Vore det fråga om en frivillig försäkring, skulle motionärerne ej göra anmärkning mot bestämmelser, som uteslöte de försäkrade från hvarje inflytelse på förvaltningen. Men att så förfara vid en *tvångsförsäkring*, som ålägges vissa klasser af befolkningen, syntes motionärerne alldeles förkastligt.

En rådgifvande myndighet, med ungefär samma befogenhet som det af första arbetareförsäkringskomitéen föreslagna rådets, syntes motionärerne, då dess tillsättning genom val af de försäkrade skulle vara förenad med synnerligen stora svårigheter, lämpligen kunna utses af landstingen och de städers stadsfullmäktige, som ej i landsting deltaga.

För de af herr A. H. Göthberg m. fl. uti motionen n:o 168 och af herr D. Bergström m. fl. uti motionen n:o 170 påyrkade ändringar i lagförslaget hafva icke några särskilda motiv af motionärerne anförts.

På sätt statsrådet och chefen för civildepartementet uti sitt anförande till statsrådsprotokollet för den 14 sistlidne januari jemväl erinrat, framkallar den ekonomiskt otrygga ställning, i hvilken den arbetande

klassen till stor del befinner sig, hos denna klass ett tillstånd af oro, som icke kan annat än skadligt återverka på samhället i dess helhet, hvarför det ock måste betraktas såsom en uppgift af framstående vigt att, så långt det står i samhällets förmåga, medverka dertill, att de talrika arbetarefamiljerna frigöras från det osäkerhetstillstånd, som är en följd deraf att, om familjefadern eller den, af hvars verksamhet familjen i första hand är för sin bergning beroende, genom olycksfall, sjukdom eller ålderdom beröfvas sin arbetskraft, familjen står utan de nödvändigaste existensmedlen. Redan uti den omständigheten, att initiativet till arbetareförsäkringsfrågans lösning i vårt land tagits af Riksdagen, ser utskottet ett talande bevis för att jemväl Riksdagen till fullo insett nödvändigheten af att genom det allmännas försorg åtgärder vidtagas till afhjelpande af de olägenheter, ett dylikt osäkerhetstillstånd hos en väsentlig del af samhällets medlemmar naturligen måste medföra. Rörande behovet af sådana åtgärders vidtagande lärer fördenskull tvifvel icke kunna råda, och utskottet torde derföre kunna omedelbart öfvergå till att tillse, huruvida detta behof kan anses vara genom det föreliggande lagförslaget behörigen och på ett ändamålsenligt sätt tillgodosedt. På sätt utskottet redan förut framhållit, är bestämmandet af de grunder, efter hvilka lagstiftningen på ifrågavarande område bör lämpligast ordnas, förenadt med stora svårigheter, och erfarenheten från främmande länder, särskildt från Tyskland, der, såsom förut omnämnts, arbetareförsäkringen nått sin högsta utveckling och der dess verkningar äfven mest gjort sig känbara, visar noggsamt, hurusom vid fastsläandet af dylika grunder den största försigtighet och förtänksamhet äro af nöden, på det icke försäkringen skall medföra olägenheter så stora, att det nästan kan synas tvifvelaktigt, om de icke fullt motsvara eller till och med öfverväga de fördelar, som genom densamma stå att vinna. Om derföre i Sverige, der arbetareförsäkringsfrågan är jemförelsevis ny, de förberedande arbeten, utan hvilka en lycklig lösning af frågan icke lärer vara att vänta, ännu icke kunna få anses afslutade, finner utskottet detta helt naturligt; och om utskottet, såsom redan antydts, å ena sidan icke kan lemna förevarande lagförslag ett odeladt erkännande, måste utskottet å andra sidan utan tvekan vitsorda, att det samma genom sina obestriddliga förtjenster fört frågan i dess helhet ett betydande steg framåt och derigenom jemväl ingifvit berättigade förhoppningar om dess snara lösning.

Såsom af den meddelade redogörelsen för lagstiftningen rörande arbetareförsäkring i utlandet framgår, har man i allmänhet ansett särskilda lagstiftningsåtgärder böra vidtagas till arbetarnes skyddande mot

följderna af dels sådan tillfällig arbetsförmåga, som orsakas af sjukdom, dels arbetsförmåga, vare sig tillfällig eller varaktig, som har sin grund uti olycksfall i arbetet, och dels sådan varaktig oförmåga till arbete, som enligt naturens ordning för hvarje arbetare inträffar vid inträdandet i ålderdomen eller när helsa och krafter eljest svika honom.

Genom det föreliggande lagförslaget har man inslagit på en ny väg genom att låta försäkringen omfatta hvarje slag af varaktig arbetsförmåga, sålunda äfven sådan, orsakad af olycksfall. Deremot afser förslaget icke att bereda skydd mot någon art af tillfällig oförmåga till arbete, utan komme på detta område inga andra lagbestämmelser att gälla än 1891 års, på frivillighetens grund byggda sjukkaselag, som i förslaget lemnas fullkomligt oberörd.

Att, på sätt Kongl. Maj:t sålunda föreslagit, låta försäkringen omfatta icke blott ålderdomspensionering och ersättning vid inträffad oförmåga till arbete, förorsakad af olycksfall, utan äfven på annan grund inträffad varaktig oförmåga till arbete, innebär onekligen ganska stora fördelar, och en sådan fullt genomförd invaliditetsförsäkring kan derföre icke synas annat än tilltalande, om än svårigheterna att på ett praktiskt sätt afgöra när varaktig invaliditet föreligger måhända icke böra alldeles förbises.

Med större betänksamhet måste man mottaga bestämmelsen om försäkringens byggande på obligatorisk grund, då det är i hög grad beroende på det sätt, hvarpå en sådan försäkring anordnas, huruvida fördelarna af berörda principers användande motväga de olägenheter, som deraf blifva en följd.

Det kan väl icke nekas att om, såsom här ifrågasatts, de försäkrade sjelfve skola bidra till afgifterna för försäkringen, den fördelen vinnes genom försäkringstvang, att försäkringen blifver mera allmän och effektiv, än om man vädjar endast till frivilligheten. Endast genom ett allmänt tvång kan man hoppas, att försäkringens fördelar skola tillgodokomma äfven den stora mängden af de fattigaste och sämst aflönade arbetarne, då tvånget just genom sin allmänlighet bör kunna så ingripa uti gällande arbetsvilkor, att de minsta aflöningarne måste höjas derhän, att de, äfven efter afdrag af bidragen till försäkringsavgifterna, uppgå till det s. k. existensminimum.

På samma gång är det dock obestriddigt, att ett dylikt försäkrings-tvång medför beaktansvärda faror och olägenheter.

Endast genom individernas eget arbete för deras och deras familjers uppehälle och genom deras omtanke och planmessiga ordnande för framtiden kan man vänta, att samhället skall kunna lifskraftigt ut-

veckla sig. Hvarje social anordning, som har till följd, att arbetaren upphör att lita till sin egen kraft och sitt eget förutseende och i dess ställe af det allmänna väntar fullt understöd, så snart en motgång möter, måste derföre verka undergrävande på samhällets bestånd och vara till skada äfven för dem, till hvilkas förmenta fördel den införts.

Redan uti att öka antalet af de ingrepp uti individernas frihet, som det moderna samhället sett sig tvunget att göra, ligger något motbjudande, men äfven om man bortser härifrån och ej på denna grund vänder sig bort från tanken på tvångsförsäkring, måste man dock häri se en kraftig maning att noga tillse, att icke de fördelar, en sådan försäkring medför, uppvägas af dess olägenheter.

Såväl i vårt land som i åtskilliga främmande länder har man sökt skydda arbetaren för den brist och nöd, som tillfällig sjukdom kan bringa öfver honom, genom att förmå honom att tillsammans med likställda sammansluta sig till föreningar, sjukkassor, från hvilka understöd lemnas i mån af behof. Den framgång, hvarmed dessa bemödanden krönts, synes vara så stor, att något tvifvel ej kan råda om att man icke här inslagit på rätt väg. Äfven då tvång användts, såsom exempelvis i Tyskland, har något undertryckande af individens egen omtanke och omvårdnad ej ifrågakommit, utan de enskilde arbetarne äro satta i tillfälle att sjelfve öfvervaka det sätt, hvarpå kassorna handhafvas och deras bidrag användas. Genom kontroll på hvarandra kunna de tillse, att ej orättrådig hjälp utdelas för låtsad sjukdom; de hafva omedelbart intresse af och kunna, åtminstone i någon mån, befordra, att arbetet utföres under sådana omständigheter, att sjukdoms- och olycksfallsanledningarne så vidt möjligt inskränkas samt att på de platser, der arbetet utföres, sådana skyddsåtgärder vidtagas, som kunna lända sjukkassorna till godo och derigenom minska deras egna försäkringsavgifter.

Då man i Tyskland, efter sjukkassornas ordnande, öfvergick till vidtagande af åtgärder för olycksfallsförsäkringens införande, sökte man i viss mån gå till väga på ett liknande sätt. De olika industrierna sammanslötos efter deras inre likhet till föreningar, yrkessamfund, hvilkas medlemmar visserligen voro spridda öfver det vidsträckta landets olika delar, men hos hvilka man kunde vänta likartade intressen. Endast för jordbruksarbetarne och några andra senare tillkomna grupper af arbetstagare blef man tvungen att tillgripa mera lokala indelningar. Äfven vid olycksfallsförsäkringen sökte lagstiftaren befordra individernas intresse och omtanke för försäkringen och att så mycket som möjligt framhålla förhållandet mellan å ena sidan de avgifter, som

vid försäkringen skulle erläggas, och å den andra de skyddsåtgärder, som kunde förekomma olycksfallen och sålunda nedbringa afgifternas belopp. Staten och dess funktionärer ingripa ock endast medelbart i olycksfallsförsäkringens handhavande.

Den efter hvad det vill synas utskottet synnerligen sunda grundsatsen att anordna försäkringen så, att de närmast af densamma berörda personerna kunna öfvervaka den och ingripa i dess handhavande samt hafva intresse utaf att vid behof göra detta, har vid den tyska invaliditets- och ålderdomsförsäkringen i allt väsentligt lemnats å sido, och om äfven det nu föreliggande lagförslaget sökt att undvika detta fel, har sådant dock icke lyckats, utan har man åstadkommit en särdeles tungrodd och oöfverskådlig försäkringsinrättning, arbetande på ett mekaniskt sätt och medförande synnerligen höga förvaltningskostnader. Hvarken arbetsgifvare eller arbetstagare kan bilda sig en föreställning om, huruvida en dylik inrättning arbetar på ett tillfredsställande sätt eller ej. Den enskilde arbetarens intresse blifver blott att med minsta möjliga uppoffring få så stort tillskott från statskassan som möjligt, och han har intet omedelbart intresse att på något sätt öfvervaka vare sig kamrater eller arbetsgifvare. Den senare åter ser ingen utväg att genom omtanke för sina arbetare nedbringa omkostnaderna för dessas underhåll vid varaktig oförmåga till arbete, utan ju förr han kan göra sig af med en ej fullt duglig arbetare och kasta honom på statens pensionsinrättning, dess större fördel skördar han deraf.

Ehuru utskottet visserligen icke tilltror sig att utan närmare utredning göra ett bestämdt uttalande om möjligheten af den föreliggande frågans lösning på antydt sätt, vill det dock synas utskottet uppenbart, att det eftersträfvade målet att betrygga arbetarnes uppehälle under varaktig arbetsoförmåga skulle på ett långt mer välsignelsebringande sätt än genom förevarande lagförslag vinnas, om man kunde bereda arbetsgifvare och arbetstagare tillfälle att inom trängre kretsar genom egen omtanke och eget öfvervakande ingripa uti och kontrollera försäkringens handhavande.

Förslaget har äfven i andra afseenden, än nu nämnts, väckt utskottets betänkligheter. Sålunda kan utskottet på intet sätt gilla, att försäkringen inskränkts till att omfatta allenast de grupper af arbetstagare, hvilka finnas uppräknade i § 2 mom. 1 af förslaget. Härigenom hafva nemligen från försäkringen uteslutits en mängd arbetare, hvilka äro minst lika mycket värda att komma i åtnjutande af försäkringens fördelar som de förra och hvilkas ekonomiska ställning är lika osäker som dessas. Utskottet torde endast behöfva erinra derom, att från försäkringen skulle vara

uteslutna så betydande grupper af arbetare som alla de så kallade lösa arbetarne — hvilka ej lära kunna påräknas i regel vara anstälde hos samme arbetsgifvare under alla söckendagar i veckan och på den grund blifva enligt bestämmelsen i mom. 2 af nämnda paragraf delaktige af försäkringen — betings- och styckarbetare, jordtorpare samt mindre sjelfförsörjare, såsom handtverkare med flere, för att utskottets betänkligheter i detta afseende skola finnas fullt motiverade. Oegentligheten af ett sådant tillvägagående framträder än tydligare, då man vid efterseende finner, hvilket betydande antal personer de sålunda uteslutna arbetarekategorierna omfatta. På begäran af utskottet har försäkringsinspektören, professoren And. Lindstedt, sökt verkställa en uppskattning af detta antal och dervid beräknat de manlige arbetarne inom nämnda kategorier till inemot 300,000 och de qvinliga, medföljande hustrur inberäknade, till ungefär samma antal. Efter denna beräkning skulle, då enligt lagförslaget försäkringen skulle till en början omfatta omkring 700,000 personer, och detta antal — äfven under förutsättning af oförändrad folkmängd — småningom skulle stiga till inemot 900,000 personer, genom de uteslutna arbetarekategoriernas medtagande i försäkringen antalet försäkringspligtige stiga med ungefär 75 procent, men då ett större antal särskildt af sjelfförsörjare kunna antagas genom tidigare anställning i försäkringspligtigt yrke hafva inkommit i försäkringen äfven enligt lagförslaget, torde tillökningen icke kunna skattas högre än till omkring 50 procent.

Beträffande vissa af förenämnda enligt förslaget från försäkringen uteslutna personer har uti det propositionen åtföljande statsrådsprotokollet visserligen ifrågasatts, att de framdeles skulle inbegripas i försäkringen, men några beräkningar om kostnaderna härför hafva icke framlagts, och ej heller har någon antydning gjorts om huru en sådan försäkring skulle kunna genomföras, om äfven för dessa personer försäkringstvång skulle användas. Det är ej lätt att utan särskild utredning, äfven om man anser sig känna antalet af de sålunda tillkommande arbetarne, sluta sig till de ekonomiska uppostringar, som skulle betingas af deras upptagande i försäkringen. Sålunda torde en del af dem, särskildt sjelfförsörjare, komma att inträda i försäkringen vid icke oväsentligt högre ålder, än som antagits för de uti lagförslaget upptagne arbetarne, och omkostnaderna för försäkringen genom deras medtagande att växa uti betydligt högre grad, än som angifves genom antalets ökning med 50 procent. Svårigen skulle man för dessa nytillkommande kategorier af arbetare kunna tillämpa förslagets bestämmelser om sättet för försäkringsavgifternas uppbärande, utan komme

försäkringens utvidgande till dem icke osannolikt att nödvändiggöra en väsentlig förändring i hela uppörden. Det torde under sådana förhållanden icke kunna låta försvara sig att förorda ett sådant förslag som det nu föreliggande utan att åtminstone kunna öfverskåda, hvilka ekonomiska uppoffringar skulle betingas af den utvidgning af försäkringen, som enligt det ofvan anförda med nödvändighet måste följa, och på hvad sätt denna utvidgning skulle kunna anslutas till den nu föreslagna försäkringen.

Den erfarenhet, man i Tyskland, såsom uti det propositionen bifogade statsrådsprotokollet jemväl framhålles, vunnit om svårigheterna att hoparbeta olika slag af försäkring, som historiskt följt på hvarandra utan att man från början haft klart för sig, huru de skulle kunna sättas i samband med hvarandra, varnar jemväl kraftigt för att äfven vi skulle utsätta oss för samma svårigheter.

Förutom den möjlighet, som uti statsrådsprotokollet antydts att framdeles bereda plats uti försäkringen äfven för andra arbetare än de nu medtagna, synes, efter hvad af samma protokoll framgår, den uti förslaget anordnade frivilliga försäkringen vara hufvudsakligen afsedd att komma de från försäkringen uteslutna arbetarekategorierna till godo. Utskottet, som senare återkommer till denna försäkring, vill i detta sammanhang allenast erinra, att, då de fördelar, som erbjudas genom den frivilliga försäkringen, ordnad på sätt förslaget bestämmer, äro högst obetydliga i jemförelse med dem, som tillförsäkrats de arbetare, hvilka inbegripits i försäkringstvänet, orättvisan mot de från detta undantagne arbetarne kvarstår i det närmaste oförminskad.

En annan af de hufvudanmärkingar, utskottet har att framställa mot förslaget, gäller det finansiella underlag, hvarpå förslagets matematiska beräkningar delvis hvila.

Om man bortser från statens bidrag och de enligt beräkningarne på dessa grundade pensionerna, äro försäkringsafgifterna och pensionerna så valda, att enligt vanliga försäkringstekniska grunder de förra skulle kunna betäcka de senare, om på den under de första årtiondena efter försäkringens trädande i kraft samlade, efter hand till flera hundra millioner kronor uppgående försäkringsfonden kunde beräknas en afkastning af $3\frac{1}{2}$ procent. Redan den sålunda vid beräkningarne begagnade räntefoten har icke kunnat undgå att hos utskottet väcka stora betänkligheter. Då man nemligen betänker, å ena sidan, att det här är fråga om beräkningar, som skola gälla åtminstone ett århundrade framåt, och, å andra sidan, att räntan sedan en menniskoålder tillbaka är uti ständigt fallande och, på grund af den starka kapitalbildning, som, äfven

under för industrien och näringarna tryckta förhållanden, uti våra dagar eger rum, sannolikt kommer att än ytterligare falla, om icke dess mer omstörtande krig eller sociala olyckor lägga hinder i vägen, synes i detta fall den största försigtighet vara af nöden vid valet af räntefoten, helst, såsom bekant, de stora kulturländernas statspapper löpa med räntor, till och med understigande 3 procent, och äfven i vårt land $3\frac{1}{2}$ procents statspapper börja blifva begärliga. Till jemförelse må nämnas att den tyska försäkringsanstalten vid 1893 års början ej kunde placera sina fonderade medel, som då likväl ej uppgingo till mer än omkring 147 millioner, mot högre medelränta än 3,67 procent; antagligen är denna ställning i denna stund ej obetydligt sämre. Belysande är äfven att den uti England redan under medlet af 1880-talet införda, genom postsparbanken anordnade försäkringen är baserad på en räntefot af allenast $2\frac{1}{2}$ procent.

Uti det den kongl. propositionen bifogade statsrådsprotokollet har ej heller bestridts, att möjligen den begagnade räntefoten kunde komma att visa sig för hög, men har det framhållits att detta ej för *staten* vore af så stor betydelse, då det vid de tid efter annan skeende matematiska beräkningarne af försäkringsinrättningens ställning kunde tagas i betraktande och pensionsbeloppen rättas derefter. Detta må väl vara sant. För *pensionstagarne* deremot är frågan af den allra största betydelse. En sänkning af räntefoten till 3 procent skulle nemligen medföra en sänkning af pensionernas medelbelopp med ungefär 14 procent, och genom en sänkning i räntefoten till $2\frac{1}{2}$ procent skulle medelpensionerna ytterligare minskas med inemot 14 procent. Pensionsbeloppen skulle således kunna skattas i medeltal uppgå inom de olika pensionsklasserna:

	1 kl. kr.	2 kl. kr.	3 kl. kr.
vid $3\frac{1}{2}$ procents räntefot till	250	150	90
» 3 » » »	210	130	80
» $2\frac{1}{2}$ » » »	185	110	70.

En dylik sänkning af pensionernas belopp blefve så mycket kännbarare, som med räntefotens fall helt naturligt följer ett lägre penningvärde. Utskottet anser, att det är af största vigt att icke från början ingifva förhoppningar om en högre ränta och deraf följande pensionsbelopp, än sannolikheten talar för.

I nära samband med frågan om räntefoten står den om fondbildningen. Vill man bygga en invaliditetsförsäkring för arbetare på rena

försäkringstekniska grunder, liknande dem, som användas vid privata försäkringsbolag, är det visserligen oundvikligt, att oerhörda kapital hop-samlas för att genom förräntning bidra till pensionsbeloppens åstad-kommande, men ett sådant tillvägagående, hvilket otvifvelaktigt medför högst betänkliga olägenheter, synes utskottet i detta fall, då fråga är om en statsförsäkring, icke nödvändigt.

Med tillämpning af det föreliggande lagförslaget skulle fonden efter hand — oafsedt den möjliga folkökningen i landet — stiga till närmare 600 millioner kronor, och denna fond skulle med beräkning af 3 ½ procent ränta lemna ett årligt bidrag till pensionsbeloppens bestridande af om-kring 20 millioner kronor. Upptagas derjemte i försäkringen ofvan omförmälda, derifrån enligt förslaget uteslutna arbetarekategorier, skulle, såsom redan antydts, de angifna summorna ökas med antagligen mer än 50 procent. Fonden skulle sålunda stiga till närmare en milliard kronor med en räntefkastning af mer än 30 millioner kronor.

Huruvida det kan anses möjligt att här i landet inom den därför bestämda tiden samla ett så stort kapital är en fråga, till hvilken utskottet längre fram återkommer. I detta sammanhang vill utskottet endast i korthet angifva hvilka verkningar en dylik fondbildning enligt utskottets förmenande skulle medföra.

Chefen för civildepartementet söker visserligen uti sitt anförande till ofta återopade statsrådsprotokoll göra antagligt att den föreslagna fondbildningen ej skulle i någon väsentligare mån nedtrycka den all-männa räntefoten i landet eller i öfrigt inverka störande på landets finanser. Rigtigheten af ett sådant antagande synes emellertid utskottet ganska tvifvelaktigt. Utskottet finner mycket möjligt, att icke säga sannolikt, att en dylik kapitalbildning, sammanställd med den enskilda kapitalbildning, som, oberoende af den förra och i ständigt växande grad måste ega rum, om landet får normalt utveckla sig, kan komma att i hög grad påverka landets finansförhållanden. Finansiella svårigheter komme utan tvifvel att visa sig redan vid försök att från utlandet i större skala inköpa de stats- och hypoteksbankspapper, uti hvilka, bland annat, fondens tillgångar ansetts kunna nedläggas. Men äfven ur andra synpunkter anser utskottet allvarliga betänkligheter möta mot att i så väsentlig mån, som här föreslagits, grunda försäkringen på en stor fond-bildning. Redan en obetydlig sänkning af räntefoten skulle, såsom ofvan framhållits, komma att medföra afsevärdt mindre räntefkastning och minskning uti pensionsbeloppen. Med skäl synes det därför ut-skottet kunna ifrågasättas, om det är med god statskloket förenligt att under vår tid med begagnande af tvångslagstiftning från industri och

närningar uppsamla ofantliga kapital, som i hufvudsak ej komma till omedelbar användning förr än vid en tid, då deras penningvärde torde hafva i väsentlig mån sjunkit och de lemna en afkastning, som antagligen såväl på grund af en lägre räntefot som till följd af penningvärdets fall är mindre än den, som de nu lemna.

Härvid förtjenar jemväl att omnämnas den risk, som alltid när stora kapitalsamlingar stå under statens vård, äfven om denna är endast medelbar, ligger deruti att vid ett inträffande krig eller på grund af andra tvingande omständigheter dessa kapital sammanblandas med statens egna affärer och försvinna såsom fond, mot det att staten ikläder sig vissa förbindelser att utbetala räntebeloppen helt eller delvis.

Då det första förslaget till invaliditets- och ålderdomsförsäkring framlades i Tyskland, var det grundadt på liknande fondbildning, men denna del af förslaget förkastades genast af tyska riksdagen, och den nu gällande tyska lagen är grundad på ett helt annat sätt för pensionernas åstadkommande, ett sätt, som ur försäkringsteknisk synpunkt är betydligt underlägset det, som begagnats vid föreliggande lagförslag, men hvarigenom fondbildningen begränsats till mindre dimensioner. Under det enskilda försäkringsinrättningar ej kunna undgå stor kapitalbildning trots den osäkerhet och de svårigheter, som blifva en följd deraf, vill det synas utskottet, som om för samhället, der den ena generationen ej kan fritagas från ekonomiska förbindelser till den andra, utvägar borde finnas att lösa samma uppgifter på annan väg, och utskottet kan icke annat än anse högeligen önskvärdt, om vid arbetareförsäkringens ordnande i vårt land fondbildningen kunde begränsas till betydligt mindre belopp, än nu blifvit ifrågasatt.

Beträffande de uti lagförslaget förekommande bestämmelserna rörande pensionsavgifterna har utskottet jemväl några erinringar att göra. Dessa avgifter hafva beräknats så, att de ensamma skulle enligt försäkringstekniska grunder lemna tillräckliga medel för pensionernas bestridande för alla de försäkrade, som regelbundet erlagt avgifter från omkring 20 års ålder, till dess de erhålla pension eller affida, under det att statsbidraget, såsom redan förut nämnts, skulle anses täcka såväl hustru- och barnpensioneringen som de tilläggsavgifter, hvilka erfordras, för att den nuvarande generationen, med vissa inskränkningar, skulle få inträda i försäkringen utan höjda avgifter och för att den förlust, som åsamkas försäkringsfonden derigenom att den, som inträdt i försäkringen, af en eller annan anledning ej oafbrutet erlägger avgifter, ej skall inverka på de öfrige försäkrades pensionsrätt.

Hvad först beträffar avgifternas storlek inom de olika pensions-

klasserna, har det ej kunnat undgå utskottet, att någon ojemnhet emellan de olika klasserna finnes till förmån för de högre. Sålunda har den tredje pensionsklassen kommit att intaga en något sämre ställning än de båda öfriga genom de statsbidrag till hustru- och barnpensionering, som komma de försäkrade inom sistnämnda klasser till godo, och den första pensionsklassen blifvit något gynnad i förhållande till den andra, då ett väsentligt större antal af de försäkrade inom första klassen äro gifta. (58 procent gent emot 40 procent).

Om dylika ojemnheter ej kunnat undvikas, hvarom utskottet icke är i tillfälle döma, hade det emellertid syntts utskottet lämpligare, om en lägre klass kommit att intaga en något gynnammare ställning gent emot en högre.

I sammanhang härmed anser utskottet sig böra omnämna att inom utskottet framkastats den åsigten, att den uti förslaget upptagna klassindelningen borde förändras derhän, att endast två klasser funnes, den ena omfattande män, den andra kvinnor.

Såsom en anmärkningsvärd oegentlighet måste utskottet vidare framhålla att åt den del af försäkringen, som afser beredande af uppfostringshjälp till minderåriga barn, gifvits en så begränsad omfattning att dylik hjälp skulle utgå endast till försäkrade mäns efterlevande äkta barn. Enligt hvad uti statsrådsprotokollet upplysts, har denna begränsning haft sin grund uti rena kostnadsskäl. Någon giltig anledning, hvarför man vid meddelande af bestämmelser af den art, hvarom här är fråga, skulle göra annan skilnad mellan äkta och oäkta barn, än som möjligen kan betingas af praktiska svårigheter, hvilka måhända kunna uppstå vid tillämpningen med afseende på de senare af sådana bestämmelser, torde icke finnas, och vid sådant förhållande synes det utskottet, att det skulle innebära en alltför uppenbar orättvisa om de för en försäkrad man erlagda afgifter skulle komma endast hans äkta barn till godo, för att hänsynen till kostnaden i detta fall bort blifva afgörande. Lika oegentligt anser utskottet vara att uti förslaget försäkrade kvinnors efterlevande faderlösa barn lemnats helt och hållet utan afseende. Utskottet kan icke inse hvarför staten, om den anses böra bekosta de till understöd åt försäkrade mäns barn erforderliga medel, icke skulle ikläda sig enahanda förpligtelser beträffande försäkrade kvinnors faderlösa barn. Genom de af utskottet sålunda ifrågasatta förändringar skulle visserligen denna del af försäkringen blifva af en helt annan och vida större betydelse än enligt lagförslaget, men utskottet ser häruti icke någon olägenhet, utan tvärtom en fördel för hela försäkringen. Särskildt skulle den fördelen vinnas att den ojemn-

het i afseende å pensionsklassernas ställning till hvarandra, som här ofvan antyds, kunde i väsentlig mån minskas.

Icke heller har utskottet kunnat gilla de uti lagförslaget angifna grunder för fördelningen af veckoafgifterna mellan arbetsgifvare och arbetstagare. Särskildt om, såsom utskottet ansett nödvändigt, försäkringen utsträcktes till samtliga arbetare och mindre sjelfförsörjare, skulle veckoafgifterna komma att så ingripa uti aflöningsförhållandena, att hvarken på praktisk eller teoretisk väg någon möjlighet skulle finnas att afgöra, till huru stor del de verkligen drabbade arbetsgifvaren eller arbetstagaren. Beroende på omständigheterna för tillfället skulle afgifterna den ena gången falla tyngre på den förre och den andra gången på den senare. Utskottet kan därför icke se något talande skäl, hvarför i lagen bestämmes, att den ene anses erlægga större andel än den andre.

Beträffande pensionsafgifterna vill utskottet vidare framhålla att en sådan afgift, hvarom här är fråga, obligatoriskt uttagen öfver allt, der arbete af vissa slag utföres, icke bör uteslutande betraktas såsom en lifförsäkringspremie, utan jemväl ur den synpunkten, att det är en beskattning af hvarje sådant slag af arbete för att skydda de deri sysselsatte arbetarne med familjer från nöd och brist vid inträffande invaliditet. Såsom en reservant inom den nya arbetareförsäkringskomitén framhållit, torde vid sådant förhållande ej kunna anföras fullgiltiga skäl hvarför det så godt som uteslutande skulle påläggas de i lagen angifna formerna af arbete att sörja för arbetarnes skyddande i nämnda hänseende, då, under förutsättning att försäkringen utsträcktes på sätt utskottet ansett nödigt, de grupper af arbetare med deras familjer, hvilka komme att af försäkringen omfattas, torde kunna anses motsvara så godt som hela den mindre bemedlade delen af samhället, och då hittills omvårdnaden af dessa arbetare vid inträffande nöd och brist ansetts tillhöra hela samhället, om ock under den mindre tilltalande formen af den allmänna fattigvården.

Att ur denna synpunkt det föreslagna sättet för afgifternas erläggande måste drabba de skattdragande ytterst ojemnt i förhållande till deras förmåga att utgöra skatten, är påtagligt. Den store kapitalisten å ena sidan och den mindre handverkaren eller hemmansegaren, till och med arbetaren, å andra sidan kunna ofta hafva samma antal tjenare i sin tjenst och hafva då samma afgifter att erlægga. Industriidkaren, som kanske med ringa eller ingen egen behållning sysselsätter ett hundratal arbetare, har att i försäkringsafgifter erlægga tusentals kronor, under det att mången affärsman med stor förtjenst kanske ej har att

erlägga många flera tiotal kronor. Utskottet kan icke se annat än ett erkännande af den sålunda uttalade åsigten i den ökning af det utaf nya arbetareförsäkringskomitén föreslagna statsbidragets storlek, som af Kongl. Maj:t vidtagits.

Om det ock af påtagliga skäl, särskildt med tanke på olycksfallen i arbetet, torde böra åligga näringarne och industrien äfvensom de öfriga slagen af arbete att i främsta rummet lemna bidrag till de i deras tjänst sysselsatta arbetarnes skyddande mot följderna af inträffad invaliditet, så torde bidrag i samma syfte af allmänna medel, uttaxerade efter andra grunder, vara berättigade, äfven utan sådan begränsning af dessa bidrags användande, som uti lagförslaget afses. Huruvida man för öfrigt i förslaget lyckats att träffa det rigtiga förhållandet mellan de sålunda efter olika grunder beräknade bidragen till försäkringens genomförande, är en fråga, på hvars besvarande utskottet knappast lärer nu behöfva ingå, då icke oväsentliga förändringar i hela planen för försäkringen torde blifva nödvändiga för iakttagande af de utaf utskottet redan mot förslaget framställda anmärkningarne.

Uti komiténs förslag hade från försäkringen undantagits de arbetare af den nuvarande generationen, som vid lagens trädande i kraft fylt 55 år. Denna åldersgräns har af Kongl. Maj:t, för nedbringande af kostnaderna för denna generations medtagande, nedsatts till 40 år. Denna begränsning af de försäkrade har emellertid enligt utskottets förmenande icke varit till fördel för förslaget. Om en så stor del af den nuvarande generationen beröfvas försäkringens fördelar, torde nemligen ock intresset för åtgärders vidtagande väsentligen minskas. Genom att, såsom utskottet ifrågasatt, nedbringa fondbildningen, skulle äfven medel lättare kunna genast användas för upptagandet i försäkringen af större delar af den nuvarande generationen, än af Kongl. Maj:t afsetts.

Ett för det föreliggande lagförslaget betecknande drag är att uti detsamma upptagits det så kallade märkessystemet, eller bestämmelse derom, att försäkringsafgifterna skola erläggas genom infästade af märken uti särskilda böcker. Såsom allmänt bekant, har den motsvarande föreskriften uti den tyska invaliditetslagen i hög grad bidragit att göra hela lagen impopulär. Inom stora delar af Tyskland har man från arbetsgifvarne till sjukkassorna öfverflyttat märkesklistringens verkställande, och kraftiga röster höjas för genomgripande förändringar. Svårigheterna att genomföra sådana, sedan man en gång inslagit på en viss väg, äro emellertid synnerligen stora. Utskottet anser därför, att ett starkt nödtvång skall föreligga, innan man bestämmer sig för det ifrågavarande sättet för afgifternas upptagande. Det är icke nog med

att arbetsgifvaren påläggas ett stort och ofta maktpåliggande besvär, utan äfven för arbetarne medför systemet stora olägenheter. Särskildt torde stora förluster och ledsamheter komma att för de senare uppstå genom försäkringsböckernas bortkommande.

Dessutom torde märkessystemet blifva mycket svårt att systematiskt genomföra såväl för betings- och styckarbetarne samt de så kallade lösa arbetarne som för de mindre sjelfförsörjarne. I många fall torde ingen bestämd arbetsgifvare kunna åläggas att för personer, tillhörande nämnda grupper af arbetare, verkställa märkenas infästade, och hela försäkringen skulle derföre ock säkerligen blifva i hög grad ineffektiv för dessa arbetare.

Äfven torde bestämmelsen om afgifternas erläggande för vecka samt den betydelse antalet erlagda veckoavgifter enligt förslaget skulle utöfva på pensionsbeloppen komma att medföra oegentligheter. Det finnes nemligen hela klasser af bofaste och högst aktningvärda arbetare, hvilka på grund af sitt yrkes beskaffenhet endast periodvis arbeta och hvilka under arbetstiden äro nödsakade att skaffa sig tillräckliga inkomster för att de skola kunna äfven under de tider, då de äro utan arbete, uppehålla sig och de sina. Med tillämpning af bestämmelserna uti lagförslaget skulle dessa arbetare, om icke utestängas från försäkringen, dock beröfvas åtskilliga af dess fördelar. Den tidrymd, inom hvilken de kunde förvärfva det för pensions erhållande erforderliga antalet veckomärken, skulle betydligt utsträckas och deras pensioner skulle blifva väsentligt mindre än de arbetares, hvilka innehaft mera ständig anställning. Ifrågasättas kan, huruvida det icke öfver hufvud måste betraktas såsom olämpligt att ofrivillig arbetslöshet skall verka nedsättning uti invaliditetsunderstöden. Oundviklig vid en enskild försäkring, är en dylik nedsättning i understödet ej lika nödvändig när detta utgår af allmänna medel, dessa må uttagas af arbetet direkt eller uttaxeras på andra sätt.

Enligt förslaget skulle de mindre bemedlade arbetsgifvarne ega rätt att under vissa förhållanden återbekomma sina andelar af de utaf dem utbetalade försäkringsavgifterna. Under allt erkännande af det behjertansvärda uti denna tanke, kan utskottet dock icke undgå att aktgifva på den besvärliga omväg, hvarpå desse arbetsgifvare skulle komma i åtnjutande af berörda fördel, och som i många fall sannolikt skulle förtaga bestämmelsen all betydelse. Äfven i detta afseende skulle en betydlig förenkling kunna åvägabringas genom märkessystemets öfvergifvande.

Utan att göra något bestämdt uttalande, huru pensionsavgifterna

skulle kunna på något annat sätt lämpligare upptagas, vill utskottet dock omnämna, hurusom från flera håll framkastats möjligheten af att inom de särskilda pensionsdistrikten längder fördes öfver såväl arbetsgifvare som arbetare och med tillhjälp af dessa längder dels afgifter upptoges af arbetsgifvarne i förhållande till det antal arbetare, en hvar sysselsatte, och till den tid, anställningen varat, och dels arbetarnes pensionsbelopp bestämdes och utbetalades. Vid den tyska olycksfallsförsäkringen begagnas ett något liknande förfaringssätt; och om ett sådant sätt för försäkringens genomförande än onekligen skulle erbjuda stora svårigheter, synes det utskottet, som om detsamma vid försäkringens oundvikliga utsträckning till sådana arbetare, som ej hafva någon bestämd arbetsgifvare, knappast kan undgås. Måhända kunde ock på den vägen lättare åstadkommas ett sådant samarbete mellan arbetsgifvare och arbetstagare för försäkringens genomförande och öfvervakande, hvarom utskottet förut talat, och som enligt utskottets åsigt skulle blifva i hög grad välsignelsebringande, om det kunde på ett praktiskt sätt genomföras.

Med det föreliggande förslaget afses allenast att åt arbetarne bereda understöd vid inträffande varaktig arbetsoförmåga äfvensom barnunderstöd vid inträffande dödsfall. De ekonomiska uppoffringar, som härför förutsättas från samhällets sida dels i form af afgifter utaf arbetsgifvare och arbetstagare och dels i form af statsbidrag, uppgå enligt de uppgjorda beräkningarne i början till närmare 9 millioner kronor för att efter hand växa till 12 millioner kronor om året. Med den enligt utskottets förut uttalade åsigt oundgängliga utvidgningen af försäkringens omfattning, skulle dessa belopp stiga med antagligen icke obetydligt mer än 50 procent och sålunda närma sig respektive 15 och 20 millioner kronor, bortsedt från de bidrag till pensionerna, som vore att påräkna från den samlade fonden. Dessa bidrag skulle, såsom nämnts, med antagande af samma utvidgning af försäkringen slutligen uppgå till omkring 30 millioner kronor om året och de årliga utgifterna för försäkringen skulle sålunda sammanlagdt blifva omkring 50 millioner kronor. Enligt utskottets åsigt äro ekonomiska uppoffringar af sådan storlek så djupt ingripande särskildt uti näringarnes och industriens utveckling, att fråga kan vara, om de icke öfverstigade hvad landet förmår bära. För arbetarne är icke blott af vigt att vid tillfälle af sjukdom eller invaliditet få understöd, utan af än större vigt är att för honom finnes tillfälle till arbete under den tid, han är frisk och arbetsför. Nödvändigt är att tillse, det ej sådana pålagor läggas på de olika slagen af arbete, att tillfällena till beredande af arbetsförtjenst minskas och arbetarnes

ställning på sådan väg undergräfvades. De olika länderna stå i våra dagar i sådan konkurrensställning till hvarandra med afseende å industri och näringar, att det ena landet ej kan vidtaga sådana åtgärder, hvarom här är fråga, utan att afseende fästes äfven härå.

Utskottet anser sig visserligen ej i frågans föreliggande skick böra göra något bestämdt uttalande om landets förmåga att genomföra en sådan ekonomisk anordning, som nu ifrågasatts, men med hänsyn jemväl tagen till den ökning af kostnaden för försäkringen, som, genom vidtagande af de utaf utskottet ifrågasatta förändringarne af lagförslaget skulle blifva en oundviklig följd, befarar utskottet högeligen, att någon inskränkning i de uti tvångsförsäkringen ingående pensionsbeloppen och afgifterna blifver nödvändig, derest förhoppning om försäkringens genomförande skall finnas. Då emellertid de sålunda minskade pensionerna skulle blifva mindre än det årsunderhåll, hvarpå en arbetare, som genom ett redbart, dugligt och omtänksamt arbete under sin krafts dagar sökt bereda sig en något så när sorgfri existens, då arbetsförmåga inträder, bör kunna hafva anspråk, anser utskottet att såsom en fyllnad till den obligatoriska försäkringen den frivilliga bör utvecklas långt kraftigare, än som vore möjligt uteslutande på grund af § 56 i lagförslaget.

Man hör ej sällan, då fråga är om att arbetare eller tjenare böra afsätta medel för lifräntas beredande, den invändningen göras, att de i allt fall ej kunna afsätta så mycket, att lifräntans belopp skulle uppgå till den storlek, att den motsvarade hvad som vid behof kunde komma dem till del från den allmänna fattigvården. Arbetarens sträfvan skulle sålunda i de flesta fall ej åstadkomma mer och ofta mindre, än hvad han utan sparsamhet skulle kunna komma i åtnjutande af, om ock på ett mindre tilltalande sätt. Denna invändning skulle dock förlora en stor del af sin betydelse, om genom försäkringstvång under en eller annan form arbetaren sattes i tillfälle att vid invaliditet erhålla ett, låt vara helt nödortfigt, understöd. Han skulle då antingen genom frivillig försäkring kunna bereda sig ökning uti detta understöd eller ock, hvilket för öfrigt för arbetaren torde blifva den betydelsefullaste utvägen, genom insättningar uti sparbank förskaffa sig en samlad penning att efter behof användas då pensionen visade sig otillräcklig. Den större lifslängd, som de burgnare klasserna af sambället i medeltal hafva i jämförelse såväl med större delen af arbetsklassen, särskildt inom de industriella yrkena som med de mindre bemedlade i allmänhet, gör behöfvt, att särskilda mått och steg vidtagas för att göra en frivillig försäkring fördelaktig för de sistnämnda samhälls-

klasserna, och då statens ingripande torde vara nödvändigt för vinnande af ett sådant mål, bör staten ordna den frivilliga försäkringen för smärre försäkringsbelopp och helst på sådant sätt, att den så enkelt som möjligt ansluter sig till den obligatoriska, till hvilken den bör vara en vigtig fyllnad. Befordrandet af en sådan frivillig försäkring för de mindre bemedlade torde vara ett så viktigt statsändamål, att direkt statsunderstöd till densamma kan motiveras, åtminstone till den grad, att förvaltningskostnader och dylikt bestridas af statsmedel.

Af hvad utskottet sålunda anført lærer framgå att utskottet icke kan tillstyrka Riksdagen att antaga det nu föreliggande förslaget till lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete, men att utskottet, i likhet med Kongl. Maj:t, ej blott anser att en lagstiftning, afseende att bereda understöd vid inträffande invaliditet, orsakad vare sig af ihållande sjukdom, olycksfall eller ålderdom, är önskvärd, än äfven håller före att en sådan lagstiftning, för att de fördelar, hvilka genom densamma kunna erbjudas, skola komma den stora mängden af arbetare till godo, icke kan anordnas uteslutande på frivillighetens grund utan måste innehålla bestämmelser, som tillförsäkra understöd åt samtliga de arbetare, för hvilka sådant bör beredas, med iakttagande dock att anordningarna i möjligaste mån så träffas, att icke individernas omtanke och arbete på eget framtida uppehälle slappas.

Vidare torde framgå att utskottet ansett sig böra förorda att vid utarbetandet af ett nytt lagförslag i ämnet afvikelser från grunderna till det nu föreliggande förslaget göras i så måtto:

att lagen kommer att omfatta, utöfver de i § 2 mom. 1 af förslaget upptagne arbetarne, äfven så kallade lösa arbetare, betings- och styckarbetare, jordtorpare samt mindre sjelfförsörjare, såsom handverkare med flere;

att vid meddelande af bestämmelser rörande uppfostringshjelp åt minderåriga barn afseende fästes äfven vid de oäkta barnen i de fall, der sådant låter sig göra;

att såsom en fyllnad till de genom lagen tillförsäkrade invaliditetsunderstöden och i så nära samband med dessa som möjligt anordnas en frivillig försäkring, som är för arbetarne mera fördelaktig än den uti § 56 af lagförslaget ifrågasatta; samt

att vid de matematiska beräkningarnes utförande en lägre räntefot begagnas än den vid detta lagförslags uppgörande använda.

Ytterligare har utskottet, såsom jemväl uti det ofvan anförda framhållits, ansett förändringar af åtskilliga bestämmelser i lagförslaget höge-

ligen önskvärda, men af antydda skäl funnit sig icke böra tillstyrka, att dessa förändringar vidtoges utan att en utredning åstadkommits, i hvad mån afvikelser från förslaget i de angifna hänseendena lämpligen kunde ega rum. De önskningsmål, rörande möjligheten af hvilkas uppnående en dylik utredning synes utskottet erfordrerlig, äro:

att bidragen så afpassas, att fondbildningen väsentligen minskas;

att det möjliggöres för arbetsgifvare och arbetstagare att på ett verksammare sätt än enligt den nu föreslagna anordningen delta i förvaltningen och kontrollera understödets utgående;

att afgifter och understöd så afvägas, att statens omedelbara bidrag komma understödstagarne i möjligast lika mått till godo;

att, med hänsyn till den fyllnad i samma understöd, som genom frivillig försäkring eller förvärfvande af en sparpennig kan beredas, nyssnämnda afgifter och understöd sänkas i den mån sådant kan finnas behöfligt, med afseende fästadt särskildt på landets förmåga att bära de med en anordning af ifrågavarande art förenade uppoffringar;

att åldersgränsen för den nuvarande generationen för delaktighet i invaliditetsunderstöden höjes exempelvis till 55 år eller den af nya arbetareförsäkringskomitén föreslagna åldern; samt

att sättet för uppbörden af afgifterna medelst infästade af märken i en pensionsbok utbytes mot något på samma gång beqvämare och tillförlitligare sätt.

Af hvad utskottet sålunda har att föreslå beträffande den kongl. propositionen anser utskottet gifvetvis följa, att de i ämnet inom Riksdagen väckta motionerna böra anses hafva förfallit.

Slutligen får utskottet, med erinran att Kongl. Maj:t uti den till Riksdagen den 15 sistlidne januari aflåtna nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof, under åberopande deraf att uti det nu behandlade lagförslaget förutsattes att, på det de deri ifrågasatta pensionsförmånerna måtte i så vidt möjligt lika mån komma till godo den nu lefvande generationen som kommande generationer, staten skulle åtaga sig de dermed förenade ökade kostnader, föreslagit Riksdagen medgifva att för nämnda ändamål finge i riksstaten för år 1896 afsättas ett belopp af 1,400,000 kronor att tills vidare af statskontoret förvaltas och göras fruktbarande till förmån för den blifvande pensionsfonden, enligt de närmare grunder, som af Kongl. Maj:t blefve meddelade, uttala önskvärheten deraf, att, vare sig lagförslaget af Riksdagen antages eller ej, medel till det af Kongl. Maj:t angifna beloppet afsättas för att komma en blifvande arbetareförsäkring till godo.

Utskottet hemställer alltså:

1:o) att Riksdagen, med förklarande, att Kongl. Maj:ts proposition i dess nu föreliggande form icke kan af Riksdagen bifallas, måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t behagade låta föranstalta om ny utredning rörande lämpligaste sättet att bereda arbetare och med dem jemförliga personer understöd vid ålderdom, skada genom olycksfall eller eljest inträffande varaktig oförmåga till arbete samt till Riksdagen afgifva det förslag, som deraf kan föranledas; och

2:o) att

- a) herr E. Svenssons från Karlskrona motion n:o 161,
- b) herr C. G. Thors med fleres motion, n:o 167,
- c) herr A. H. Göthbergs med fleres motion, n:o 168, och
- d) herr D. Bergströms med fleres motion, n:o 170, måtte anses hafva förfallit.

Stockholm den 4 april 1895.

På utskottets vägnar:

ROBERT DICKSON.

Reservationer

vid punkten 1:o:

af herrar *Dickson* och *Ekenman*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka Riksdagen att antaga §§ 1—8, 9 mom. 1, 10—24, 25 mom. 1, 3 och 4, 26, 28 och 29, 31—35, 37—53, 54 mom. 2, samt 55—57, jemte slutorden i förslaget till lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete samt att i stället för §§ 9 mom. 2, 25 mom. 2, 27, 30, 36 och 54 mom. 1 i förslaget antaga stadganden af denna lydelse:

§ 9 mom. 2. Utöfvar arbetsgifvare näring eller yrke eller idkar han landtbruk å egendom, som icke i bevillningsafseende åsatts högre värde än tre tusen kronor, och har honom för ett år icke påförts högre bevillning än för fastighet till värde af tre tusen kronor eller för inkomst af kapital och arbete till belopp af åtta hundra kronor, må han ega — — — afgifterna blifvit erlagda.

Såsom — — — dylikt intyg.

§ 25. mom. 2. Två eller flera socknar — — — kostnader.

§ 27. Ordförande — — — i sänder.

Uppgift — — — införas.

Ledamöterna i pensionsnämnd jemte ett lika antal suppleanter för dem väljas hvarje gång för fyra år, å landet af kommunalstämma och i stad af stadsfullmäktige eller, der sådana ej finnas, af allmän rådstuga; skolande dervid iakttagas, dels att halfva antalet ledamöter och deras suppleanter utses bland arbetsgifvare samt halfva antalet bland försäkringspligtige arbetstagare, dels ock att jemväl å kommunalstämma eller allmän rådstuga hvarje röstande har en röst. Äro två eller flera socknar enligt § 25 mom. 2 förenade till ett pensionsdistrikt, väljas lika många arbetsgifvare och arbetstagare af hvardera socknen. Der icke ledamöternas antal är inskränkt till två, skall halfva antalet af de utsedda ledamöterna samt halfva antalet af suppleanterna afgå efter lottning vid slutet af andra året, från det denna lag vunnit tillämpning. Afgår ledamot eller suppleant under den för honom bestämda tjänstgöringstid, anställs fyllnadsval; och bör den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den afgångne återstått.

Sedan val af ledamot eller suppleant i pensionsnämnd egt rum, har valförrättaren att om den valdes namn och bostad ofördrojligen underrätta pensionsnämndens ordförande.

§ 30. Pensionsnämnd — — — underrättas.
Ordföranden — — — för ledamot.
Der två eller flera socknar — — — beslut.

§ 36. Pensionsnämnds — — — gäldas.
Der två eller flera socknar — — — beslut.

§ 54 mom. 1. Inom 5 år efter det lagen trädt i kraft och sedermera minst en gång hvart tionde år, skall efter Konungens bestämmande anställas en på vetenskaplig sannolikhetsberäkning grundad undersökning, huruvida pensionsafgifterna äro tillräckliga för bestridande af de deraf beroende pensionerna jemte uppfostringshjelp. Visar sig dervid behof af förhöjning af pensionsafgifter eller nedsättning af understödsbelopp, må dock sådan förändring för dem, hvilka, då förändring vidtages, äro försäkrade, endast afse de pensionsafgifter, som derefter erläggas, eller de i pensionerna ingående tilläggsbelopp, hvilka afse sistnämnda pensionsafgifter;

af herr *Hedin*:

»Ehuru jag varit och är af den mening, att sjelfva hufvudgrund-satsen i Kongl. Maj:ts förslag, eller den s. k. invaliditetsprincipen, är förfelad — derest man nemligen ej vill fullständiga den med sådana specialbestämmelser om skadestånd vid olycksfall, att de i alla afseenden och af alla skäl hellre borde sammanfattas i en särskild, fristående lag — så har jag likväl *icke* stält mig principiellt afvisande mot förslaget. I högre grad, än om de flesta angelägenheter äfven af den allra största vikt, som äro föremål för lagstiftningsmagtens åtgärder, gäller om den förevarande, att vi med den komma in på experimentalpolitikens fält, och hur öfvertygad jag än är om min egen åsigts riktighet, tilltror jag mig ej att, i en sådan sak af den allra vanskligaste art och i strid med många insigtsfulla och för ämnet upprigtigt intresserade personers omdöme om mål och medel, bidra till att äfven detta försök blifver alldeles resultatöst. Jag har för öfrigt tänkt mig, att erfarenheten snart nog skulle skapa en allmän öfvertygelse om nödvändigheten att fullständiga Kongl. Maj:ts pensioneringslag med en lag om försäkring för olycksfall i arbetet, och att således på det hela mer skulle vinnas för den uppfattning af frågan, som jag förfäktar, genom accepterande af Kongl. Maj:ts förslag, visserligen med icke få, delvis mycket betydande förändringar, än genom ett nytt uppskof. Detta uppskof må nu väl inklädas i en mängd af principuttalanden och önskemål till ledning vid eventuelt omarbetande af förslaget. Men, om äfven godkända af denna Riksdag, skola de ej binda en kommande. I

min tanke vore långt bättre att en gång *örja* att, låt vara, famla sig fram så godt man förstår och förmår, och sedan afhjelpa uppdagade fel och brister, än att vänta på en fullkomlighet, som man i alla fall endast kan närma sig genom — begångna och rättade misstag. Derrör har jag hållit före, att utskottet bort i vissa delar omarbete förslaget och tillstyrka Riksdagen att antaga det i sålunda förändradt skick. Då utskottets flertal emellertid ej ansett detta möjligt, har jag velat såväl gifva denna min mening till känna, som ock åtminstone delvis påpeka i hvilka afseenden jag — oafsedt frågan om olycksfallförsäkringen — finner förslaget böra undergå större eller mindre ändringar.

I främsta rummet nämner jag då förslagets § 54, i afseende hvarå jag vidhåller utskottets, under den förberedande behandlingen, utan votering meddelade bifall till mitt yrkande om sådan ändring, att möjligheten af någon rubbning i redan försäkrad persons rättigheter och skyldigheter blefve förebyggd. Vore här fråga om en frivillig försäkring, ej om en tvångsförsäkring för vissa klasser af personer, skulle jag mot förslaget ingenting annat hafva att invända, än att den frivilliga försäkringen genom statens försorg är ett onyttigt företag, en illusion af socialpolitisk lagstiftning. Men lagförslaget ålägger försäkringspligt, och inga skäl och förklaringar skola någonsin lyckas att betaga de försäkrade, när de komma underfund med paragrafens verkliga innebörd, den föreställningen, att de blifva offer för successiva tvångsackord, som staten — hvilken de komma att betrakta såsom inför dem ansvarig, såsom deras gäldenär — låter dem undergå. Jag förbiser naturligtvis ej de finansiella kraf på staten, den ifrågasatta förändringen skulle medföra, och håller dem ej för afskräckande. Skulle de emellertid anses öfverstiga statens förmåga, då är bättre, då är det hederligare att helt och hållet öfvergifva förslaget, än att på framtiden vältra öfver bördan af en rättmätig förbittring, som skall mer bidraga till social ofred, än den nya institutionen, i sin begynnelse och innan allmänheten hunnit att göra sig fullt förtrogen med dess beskaffenhet, skulle medverka till social fred.

De hufvudsakliga förändringar, jag i öfrigt förordat, äro följande: Försäkringen bör gälla *hvarje* tillfällig sysselsättning från och med det ögonblick arbetstagare, hörande till en försäkringspliktig kategori, inträder i arbete hos arbetsgifvare. Betydelsen af denna förändring vore ej ringa med hänsyn till de otaliga fall, då stadgandet i § 2 mom. 2 om »en kalendervecka» såsom försäkringspliktig tillfällig sysselsättnings minimum komme att paralysera lagens syfte. Och särskildt är förändringen påkallad deraf, att den föreslagna lagen vill ersätta en särskild olycksfallsförsäkring. Jag erinrar om stadgandena i första arbetareförsäkringskommitténs förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbetet, § 2, och förslag till lag om sjöfolks försäkring för olycksfall i tjensten, § 2, hvilka lyda, den förre: »försäkringen gäller till förmån för de i § 1 nämnda personer från och med deras inträde i arbetet», och den senare: »försäkringen gäller från tjänsteförhållandets början till dess slut, eller till dess att fartyget upphör att vara svenskt».

Med särskild hänsyn till att Kongl. Maj:ts pensionsförslag vill gälla för ett förslag till olycksfallsförsäkring, har jag yrkat, att försäkringsavgifterna skola gäldas enligt en annan proportion än den i § 9 föreslagna, nemligen af arbetsgifvaren med respektive 25, 15 och 10 öre, af arbetstagaren med respektive 15, 10, 5. Jag erinrar härvid, att första arbetareförsäkringskommitténs olycksfallsförsäkringsförslag ålade arbetsgifvaren hela försäkringsavgiften, att enligt den tyska olycksfallsförsäkringslagstiftningen arbetsgifvaren bär hela kostnaden, och det ehuru enligt tyska sjukkasselagen obligatoriska bidrag till sjukförsäkringen äfvenledes åligga arbetsgifvaren, samt att i Österrike arbetstagarne visserligen bidraga till olycksfallsförsäkringen, men endast med 10 procent af premien.

Det synes mig uppenbart, att en åldersgräns, efter hvilken försäkringsavgift ej vidare må af arbetstagaren krävas, måste fastställas. Derest den, såsom måhända torde vara nödvändigt, finnes böra bestämmas lika för alla utan hänsyn till olika yrken, läser den ej kunna sättas högre än 55 år.

I fråga om den i § 4 mom. 2 och 53 mom. 3 nämnda åldersgräns har jag instämt i utskottets provisoriska beslut, att föreslå 55 i stället för förslaget 40 år.

Jag har instämt i det af utskottet provisoriskt godkända yrkandet om uteslutning af ordet »kontanta» ur § 5. Såsom motiv för denna förändring hänvisar jag till första arbetareförsäkringskommitténs förslag till lagar om olycksfallsförsäkring, § 6. Samma komittés redogörelse (III. Statistiska undersökningar. 4 Sjömanshusen och Handels-

flottans pensionsanstalt. Sid. 19. Jemför 1. Utlåtande och förslag. 2. Sjömanshusen. Handelsflottans pensionsanstalt. Sid. 47 ff.) för det missbruk, som inritat sig, att befälhafvarnes hyresafgift utgår endast af månadshyran, och ej af den vanligen mångfaldigt större kaplaken, gifver anledning att befara, att förslaget bestämme om den »kontanta» veckoafföningen såsom norm för de försäkrades indelning i pensionsklasser kan gifva anledning till *afsigtliga* missbruk — om än visserligen ej i sådan skala, som vid upptagandet af hyresafgifterna — jemte de orättvisor, som bestämmelsen äfven derförutan *måste* medföra.

I statens eller kommuns tjänst anställda tjänstemäns eller betjentes uteslutande från försäkringen (§ 4) finner jag ej välgrundadt i andra fall, än då lika eller större förmån är dem på annat sätt af staten eller kommunen tillförsäkrad. Uttrycket »tjänstemän eller betjente» är till sin omfattning omtvistligt, och bör utbytas mot: »i statens eller kommuns tjänst eller arbete anställda personer». Jemför arbetareförsäkringskomiténs förslag till försäkring för olycksfall i arbetet, § 3.

För den händelse att utskottsflertalets önskan om förslaget om arbetning vinner afseende, lär böra tagas i öfvervägande en af förslaget svagaste punkter, nemligen att pensionsnämnder och pensionsstyrelsens ombud, som enligt förslaget §§ 29 och 52 hafva sig ålagdt, de förre att »öfvervaka det stadgandena i denna lag efterleivas», de senare att »öfvervaka försäkringsväsendets rätta handhavande i orterna», icke af lagförslaget utrustas med någon magt och myndighet att utföra detta viktiga åliggande. Trots de allbekanta, oräkneliga erfarenheterna om kommunala myndigheters brist på vilja, på intresse, på mod att fullgöra sina skyldigheter — exempelvis i afseende å helsovården, minderåriges fabriksarbete och så vidare — har man i lagförslaget nöjt sig med en alldeles tom *fras*, der det vore högst angeläget att tydligt bestämme rättigheter å ena, skyldigheter å andra, ansvar å båda hållen. Utan en fullständig revision af hithörande bestämmelser med utsträckt befogenhet för »ombud» eller inspektörer, alldeles oberoende af kommunerna, skall lagens tillämpning brista sönder i missbruk och godtycke.

Lydelsen af § 10 öppnar tillfälle till ett faktiskt monopol af samma slag, hvarå redan de mest afskräckande exempel förekommit. Jag vidhåller utskottets ändringsbeslut: »det står enhvar fritt att utgifva och tillhandahålla allmänheten sådana pensionsböcker till pris, som ej må öfverstiga af Kongl. Maj:st fastställt maximipris».

Likaledes vidhåller jag de af utskottet i § 28 beslutade tvenne tillägg af innehåll, det ena att »qvinna må till ledamot eller ledamots suppleant i pensionsnämnd utses, men ege att när som helst afsäga sig uppdraget», det andra att det skall åligga försäkrad person att årligen till pensionsnämnd inlemna, och pensionsnämnd att dervid låta i sitt register anteckna sammanlagda beloppet af de i pensionsboken infästa märken. — Det är tydligt att, genom det senare tillägget, skulle i åtminstone mycket betydlig mån förebyggas förlust af pensionsrätt i följd af pensionsboks förkommande.

I §§ 25 mom. 4, 30, 35 och 38 har jag yrkat följande ändringar:

i § 25 mom. 4: »Vid fattande af beslut, hvarom i mom. 2 och 3 förmäles, ege jemväl å allmän rådstuga eller kommunalstämma hvarje röstande en röst. Beslutet skall — — — — — eller ock ogilla.»;

i § 30: att pensionsnämnds sammanträde skall — åtminstone i stad — genom tidningarna kungöras;

i § 35: »omröstning sker med slutna sedlar, och tillkommer hvarje röstande en röst. Äro rösterna lika delade för olika meningar, skilje lotten dem emellan.»;

och i § 38: »Enhvar som det åstundar eger att af protokollet samt nämndens öfriga handlingar taga afskrift, få densamma utan lösen af ordföranden bestyrkt, samt att mot lösen bekomma afskrift af nämndens protokoll och handlingar.»

Att inrymma qvinliga arbetare i en *särskild* pensionsklass finner jag ej vara på giltiga skäl grundadt.

I öfrigt hänvisar jag, i afseende å några här ofvan ej berörda frågor, till den af mig med-undertecknade, i Andra Kammaren väckta motionen n:o 168. I afseende å det under punkt 18 i denna motion framställda förslag påpekar jag, att då motionärerna utgingo från den förutsättningen att lagen skulle blifva vid innevarande riksdag antagen, det för dem var oundvikligt att begära förslag till en särskild verkställighetslag, som ju kunde föreläggas 1896 års Riksdag, men att det, om pensionslagförslaget skulle komma att i omarbetadt skick åter framläggas för Riksdagen, visserligen är lämpligare att komplettera den med de hufvudsakliga tillämpningsbestämmelser, som motionärerna afse.

Kommer en omarbetning att företagas, så torde åtskilliga språkliga brister i en lag, som skall läsas och begrundas af hundratusentals personer, böra afhjelpas. Sålunda må anmärkas:

att i § 42 förekommer ett från komitébetänkandets § 47 lånadt språkfel, som bringar en hel rad af texten utom allt syntaktiskt sammanhang; att samma § är affattad på ett sätt, som synes gifva pensionsnämnden anvisningen att *först* på fri hand afgöra, om en pensionsansökan bör afslås eller bifallas, och *derefter* företaga pröfning af de handlingar och de omständigheter, som bort bestämma beslutet — ett förfarande som förefaller mer än lofligt bakvänt;

att i § 5 bestämmes om de försäkrades indelning i pensionsklasser, hvilket är mycket missledande, då i sjelfva verket, hvad första och andra klassen vidkommer, väl pensionerna, men ej de försäkrade, förrän de blifvit pensionerade, kunna i klasser indelas;

att det förekommer mycket underligt att i en lagparagraf, den 53:e, berättas, hur ett statsbidrag till pensionsfonden bör »anses»; hvilket möjligen må hafva sin plats i lagförslagets motivering, men är ej mindre betydelselöst än besynnerligt såsom ett af Riksdag och Kongl. Maj:t stiftadt lagbud.

Flere exempel å behovet af en något mera vårdad språkbehandling och stil kunde anföras.

Slutligen vill jag anmärka, att en kontrollerande institution af ungefär sådan beskaffenhet, som föreslagits i den af mig med-undertecknade motionen n:o 167, synes mig oefftergiffig.»
